

izdaja: Gorenjski tisk / Ureja:
Uredniški odbor / Odgovorni
urednik: Slavko Beznik
Telef. uredništva 475 — uprave 190
/ Tekoči račun pri Komunalni banki
Kranj št. 61-KB-1-Z-135 / Izhaja v
ponedeljek in petek / Naročnina: letna
600, polletna 300, mesečna 50 dinarjev.

Ob zaključku volitev v osnovne organizacije SZDL

ZIVAHNE RAZPRAVE IN DOKAJ DOBRA UDELEŽBA

Razgovor s predsednikom Občinskega odbora SZDL tov. Martinom Koširjem

V torek, 20. marca, so se zaključili v kranjski občini občni zbori osnovnih organizacij SZDL. Da bi lahko našim bralcem posredovali splošno oceno teh zborov, se je naš sodelavec obrnil na predsednika Občinskega odbora SZDL tovariša Martina Koširja in ga prosil, naj mu odgovori na nekaj vprašanj.

Na vprašanje, kakšna je bila udeležba na zborih in kakšen je socialni sestav novih vodstev osnovnih organizacij, je tovariš predsednik odgovoril:

Naša občina ima 38 osnovnih organizacij. V vseh so že bili občni zbori. Udeležba je bila v primerjavi z lanskim letom precej večja, tako v mestu kot na podeželju. Lani se je občnih zborov udeležilo 2.421 članov ali 13%, letos pa 2.781 članov ali dobrih 16,44%. Najboljša udeležba je bila na Golniku 32,5%, Trbojah 29,5%, Vogljah 29,3%, Trsteniku 28,8%, v mestu pa na terenu Rupa 25,7%, v Čirčičah 25%, na Gorenji Savi 21,5% itd.

V letošnja vodstva osnovnih organizacij je bilo izvoljenih več kmetov in — v absolutni številki — tudi več delavcev. Število uslužbencev je ostalo približno isto, medtem ko se je število obrtnikov zmanjšalo. Lani je bilo v vodstvih 38 kmetov, 133 delavcev, 119 uslužbencev in 17 obrtnikov. Letos pa je stanje naslednje: 50 kmetov, 139 delavcev, 121 uslužbencev in 10 obrtnikov.

Volitve smo v naši občini izvedli na občnih zborih in nismo šli na princip državnih volitev, ker smo smatrali, da je za aktivizacijo članov SZDL, posebno za izvajanje smernic nove gospodarske politike ta način mnogo uspešnejši.

Seja ObLO Kranj

Danes popoldne bo v Kranju 13. seja ObLO.

Sklepali bodo o smernicah za uporabo občinskega kreditnega sklada za gradnjo stanovanjskih hiš v letošnjem letu. Prav tako bodo tudi sklepali o najetju posojila iz občinskega kreditnega sklada za gradnjo 6 stanovanjskega bloka. Prav gotovo bo zanimiva tudi razprava o odloku o uporabi zemljišč v gradbene namene na območju samega mesta.

MARTIN KOŠIR
Predsednik OBLO SZDL

tu 136 članov ali 0,069%. Izstopanja so bila v osnovnih organizacijah Gorenja Sava, Strazišče, Kokrica, Naklo, Tupaliče in Voglje. Predvsem so izstopali stari ljudje in pa nekaj takih, ki se zaradi svojih klerikalnih nazorov ne morejo sprijazniti s politiko, ki jo zastopa naša Zveza.

DOBRE PRIPRAVE — ZADOVOLJIVI REZULTATI

O pripravah na občne zборе, ki so bile v kranjski občini precej temeljite in obširne, je

tovariš predsednik povedal sledeče:

Letošnje občne zборе je občinski odbor skušal pripraviti čim temeljiteje, da bi občni zbori osnovnih organizacij bili dejanski odraz vpliva Socialistične zveze na vasi in v mestu. Da bi se vodstva osnovnih organizacij lažje pripravila na zборе, je občinski odbor izdelal poročilo o problemih občine in ga posredoval vsem osnovnim organizacijam.

Občni zbori so bili zato povsod razmeroma dobro pripravljani. Poročila in razprave so bile v primeru z lanskim letom mnogo boljše. Posamezne osnovne organizacije so prav dobro ocenile politično stanje na svojem območju in s tem v zvezi sprejele popolnoma ustrezne smernice za delo. Razprave so bile zelo konkretne, predvsem na zborih vaških organizacij. Sukale pa se niso samo okrog gospodarskih vprašanj — čeprav je bilo razpravljano o novi gospodarski politiki največ — marveč so se prisotni živahno zanimali za delo kulturno-prosvetnih ustanov, športnih organizacij in za druge družbene probleme na svojem področju. Vsa ta problematika je bila v preteklosti precej odmaknjena od vodstev osnovnih organizacij SZDL.

V Goričah so n. pr. na občnem zboru SZDL dali pobudo za osnovanje DPD »Svoboda«, ki naj bi poživila kulturno-prosvetno delo na tem področju. Na Visokem so na občnem zboru izvolili iniciativni odbor za

ustanovitev telesnovzgojnega društva »Partizana«. O teh problemih so razpravljali precej tudi v Naklem, Podbrezjah, Predosljah itd.

Na Belli so se veliko menili o gradnji gospodarskega prostora za shrambo kmetijskih strojev. Doslej ima zadruga stroje po privatnih šupah, ker nima svojega prostora. Sklenili so, da bodo takoj začeli z zbiranjem lastnih sredstev za začetek del in izvolili gradbeni odbor. To pobudo Socialistične zveze je treba vsekakor pozdraviti.

VZROKI NAZORSKE RAZDOJENOSTI MLADINE

V mestu, je nadaljeval tovariš predsednik, pa so na občnih zborih razpravljali pretežno o vzgoji mladine. Govorili so o slabih vplivih filmov in o nepravilni repertoarni politiki kinematografskega podjetja. Ugotovili so tudi, da se po naših šolah premalo vzgaja naša mladina in se ji premalo vceplja nove, višje socialistične etične vrednote. Mladina odhaja iz naših učnih zavodov — prav zato ker se v njih samo učil, ne pa vzgaja — brez oblikovanega svetovnega nazora in prav zato zapada najraznovrstnejšim vplivom. Pri tem profesorji in učitelji niso opravili vsega, kar se od njih zahteva. V posameznih primerih so celo oni tisti, ki z zgledi nazorsko razdvajajo mladino. Šolski odbori se bodo po mnenju občnih zborov morali okrepiti in aktivneje delati, da set udi ti problemi rešijo. Velik (Nadaljevanje na 2. strani)

S seje ObLO Bohinj

Ustanovljeno mizarsko podjetje v Češnjici

Ta teden se je sestel občinski ljudski odbor v Bohinju, ki je pod predstvom Alojza Logarja sprejel več važnih odlokov s področja gospodarstva in državne uprave.

Sprejeli so odlok o ustanovitvi turističnega sveta. Na področju občine jih bo osem.

Sprejet je bil odlok o pobiranju turistične takse, katero bodo morali plačevati vsi turisti v znesku od 20 do 30 din za vsako nočnino, razen otrok, tabornikov, gostov, ki so na zdraviljenju in planincev v planinskih kočah. Sredstva, ki se bodo nabrala, bodo uporabili za napredek in razvoj turizma in turističnih objektov.

Pomemben je sklep o uporabi splošnih predpisov za razdeljevanje stanovanj tudi za Bohinjsko Bistrico, kjer je stanovanjsko vprašanje zaradi porasta prebivalstva v povojnih letih za okoli 700 ljudi, postalo pereč problem. Ta odločitev je bila potrebna zaradi tega, ker je bilo pri razdeljevanju stanovanj do danes mnogo nepravilnosti in »nočnih vseljevanj«, pri čemer občina ni imela zakonske osnove za posredovanje. Ustanovljena bo ponovno Stanovanjska komisija za reševanje omenjenih vprašanj.

Ljudski odbor je sprejel tudi sklep o ustanovitvi Zadrugskega mizarskega podjetja v Češnjici, kateremu se bo priključila tudi kolarska zadruga. Imenovali so tudi občinskega sodnika za prekrške komisijo za pregled zaključnih računov in davčno komisijo ter končno sprejeli še odlok o opravljanju gostinskih storitev izven gostilne. J.

MLADINCI POMAGAJO PRI GRADNJI
Dijaki metalurškega tehnikuma
z Jesenic na Černivcu leta 1948

Za vzgojo mladine je odgovorna družba

Skrb za socialistično rast naše mladine je bila v zadnjem času v ospredju družbenega dogajanja pri nas. V Ljubljani je na plenumu Glavnega odbora SZDL Slovenije govoril o mladini tov. Stane Kavčič, na plenumu Centralnega komiteja ZK Jugoslavije pa je obširno poročal tov. Peter Stambolič. Oba referata z razpravo, zlasti misli tovariša Tita in Kardelja, so nam jasno osvetlile, da ni mogoče problemov doraščajoče mlade generacije reševati zgolj enostransko, z delom in vplivom organizacije Ljudske mladine, kajti socialistična vzgoja mladine je stvar družbe kot celote. Mladino smo često nepravilno ocenjevali, nismo namreč upoštevali popolnoma drugačnih okoliščin, v katerih mladina dorašča v sedanjem obdobju. Narodnoosvobodilna borba in povojna izgradnja sta bili konkretni akciji, kjer je bila mladina vedno v prvih vrstah in je bilo tudi delo Komunistične partije tedaj močnejše navezavano nanjo. Nadaljni družbeni razvoj pri nas, predvsem uveljavljanje in krepitev socialistične demokracije prek najrazličnejših oblik upravljanja, pa postavlja mnogo težje in bolj zamotane probleme, kjer se je Zveza komunistov močnejše aktivizirala, mladina pa je tu prav zaradi nezadostne pomoči pričela zaostajati. Ne zato, ker ni sposobna, temveč prav zato, ker smo jo vse premalo vključevali v konkretno delo pri reševanju gospodarskih in družbeno-političnih problemov v podjetju, na vasi in šoli. Praktični primeri, zlasti med delavsko in šolsko mladino, v zadnjem času pa tudi na vasi, nam kažejo, da mladino v današnjem obdobju razvoja lahko zelo uspešno aktiviziramo v borbi za novo in proti vsem starim težnjam in nepravilnostim, ki se še pojavljajo. Vedeti moramo, da je prav današnja mladina pomembna sila nadaljnjega socialističnega razvoja. Treba jo je seznaniti s pridobitvami preteklosti, objasniti vse to, kar danes imamo, na znanstveni osnovi ji razlagati naše perspektive in ji v konkretnem delu omogočiti, da skupno s starejšimi razvija in krepi socialistične odnose. Vzgoja pa ne sme temeljiti izključno na preteklosti, temveč predvsem na sedanjih družbenih dogajanjih, ki bodo mladini odprla jasnejši pogled v bodočnost — le-ta pa je v socialistični družbi ureditvi. V dobi revolucije se je v boju formiral lik mladincev — revolucionarja, po osvoboditvi na delovnih akcijah lik mladega junaka — delavca, formiral ga je predvsem delo, to je konkretna akcija. Zato je danes aktivna dejavnost mladine v našem družbenem življenju najuspešnejša oblika za njeno vzgojo. V konkretnem delu bo probleme spoznala, jih reševala in se borila za socialistične odnose. Seveda ne avtomatično, z njo bomo morali delati prav vsi, zlasti komunisti. Mišljenja, da mladina v delavskem svetu, šolskem odboru, ljudskem odboru in njegovih organih itd., ne more nič napraviti, je neutemeljeno, saj nam konkretni primeri govore, da se je mladina tam, kjer je niso zapostavljali, zelo uspešno uveljavila. Napake in pomanjkljivosti bodo, saj so te tudi pri starejših, toda prav na napakah bomo mladega človeka uspešno učili in ga vzgajali. Pri vzgoji in praktičnem delu mladih kadrov gremo lahko pogumno in brez oklevanja naprej.

Vse naše organizacije in okolje, v katerem mladina živi, ne storijo dovolj, da mladini dnevno odpirajo perspektive našega socialističnega razvoja in ji omogočijo, da spozna dnevna dogajanja in v duhu teh razvija svojo aktivnost. Organizacija Ljudske mladine na Gorenjskem, predvsem v zadnjih mesecih, svojo aktivnost razvija prav v tej smeri, da se mladi resneje vključijo v konkretno reševanje gospodarskih in družbenih vprašanj v podjetju, šoli in na vasi, delo pa bo izpopolnjeno z koristnimi iniciativami, ki sta jih osvetlila oba plenuma. Toda uspehi bodo vidni šele tedaj, ko bodo vse naše organizacije, predvsem Zveza komunistov, Socialistična zveza in sindikati, osvojile misli plenuma in na osnovi tega pričele razvijati praktično dejavnost med mladino. Z veseljem lahko ugotovljamo, da se stanje v našem okraju že izboljšuje, kar nam zlasti kažejo volitve v delavske svete, kjer kandidira precejšnje število mladih in je le malo podjetij, ki mlade delavce odriavajo od konkretnega dela. Tudi formiranje socialističnega svetovnega nazora je danes osnova za iskreno in napredno vzgojo mladega rodu. Organizacija Ljudske mladine tudi tu razvija svojo aktivnost, pomaga pri utrjevanju družbenega upravljanja in doprinese koristne misli k uveljavljanju šolske reforme in probleme vzgoje na šolah. Toda marsikje se čuti močan odpor starega, zato je res najno potrebno, da je aktivnost vseh družbenih činiteljev v osnovi usmerjena na socialistično vzgojo mladine.

MARJAN ROZIC

Ob krajevnem prazniku v Žabnici

Srečanje s sinovi Jožeta Ravnikarja s Križne gore nad Staro Loko

Ob prihodu v partizane, 8. junija 1942. leta, sem srečal v Jelovški četi na Jelovici tudi tri pogumne borce s Križne gore. Bili so to bratje Janko, Polde in Lojze-Dimež.

Janko, najmlajši, je bil zdrav fant, polnih rdečih lic, skoro dekliškega obraza. Tovariši v četi so mi pripovedovali, da se je v neki nemški ofenzivi preoblekel v pastirico in tak odšel na ogled terena. Nad Jamnikom se je srečal z Nemci. Ti so občudovani brhko pastirico s košarico gob. Vpraševali so jo po partizanih in ji pomagali nesti košaro. Od tovarišev sem tudi izvedel, da je Janko sodeloval v bitki za Dražgoše, kjer je zelo ozebel v noge. Ko so mu sezuli čevlje, so mu z njimi vred odstranili tudi nohte in kožo. Po končanem boju v Dražgošah in na Jelovici se je Janko nekaj časa zdravil na svojem domu na Križni gori. Med tem časom so Nemci preiskali dvakrat hišo. Prvič se jim je skrtil pod peč,

drugič pa je ostal kar na peč. Obakrat se je srečno izmazal. Zahvaliti se je moral hladnokrvnosti domačih, posebno svojemu očetu. Janko se je vedno smehljaj in med tovariši je bil zelo priljubljen. V četi je bila znana dogodivščina z nekim Nemcem. V boju se je streljal z zajetnim nemškim policistom. Oba sta se skrivala za debelimi smrekami, katerih ni bilo mogoče prestreliti. Dolgo sta streljala brez uspeha. Končno pa se je Janko naveličal tega cinčanja, se obrnil in ustrelil Nemca v trenutku, ko se mu je le-ta prikazal izza smreke. Jankov starejši brat Polde je bil v času mojega prihoda v partizane komandir čete. Bil je zelo podoben Janku. Tudi njegov odnos in nastop do tovarišev je bil dober. Kmalu po mojem prihodu je bil Polde ranjen v hrbet v bojih nad Martinj vrhom. Prenesli so ga na Jelovico. Poškodbe niso bile težke in v naslednji hajki, ki se je

začela 12. avgusta 1942, je zapustil bolnišnico in se spet udeleževal bojev. 9. septembra istega leta je Polde vodil Jelovško četo iz Novokove Jelovice na Jelovico in še istega dne padel skupno z bratom Jankom.

Lojze, nastarejši brat, je bil v četi znan kot borec z izredno prisotnostjo duha v najbolj kritičnih trenutkih. Pomladi 1942. leta je v bitki nad Crngrobom edini odnesel iz boja mitraljez, četudi je bil težko ranjen v vrat. Lojze je imel dober značaj. Bil pa je vedno zelo zamišljen. Verjetno ga je mučila negotovost, kaj je z domačimi, ki so bili pregnani v Nemčijo. Dom so jim sovražniki požgali. Izvedel sem, da je tudi Lojze kasneje padel v boju s sovražnikom in končno še četrti brat. Sestra, ki je bila izseljena v Nemčijo, pa je bila ubita pri bombardiranju.

Pet otrok je nesrečni oče žrtvoval za svobodo. To je ogromna žrtev za starše. Tako velika, da tega ne more občutiti nihče, kdor nima sam otrok in kdor ni nikogar izgubil.

ADOLF PRAČEK

Tržiška kronika

O delu Občinskega ljudskega odbora v preteklem letu

Kako so lansko leto plačevali davke in odvajali družbene obveznosti, zasebniki in gospodarke organizacije v Tržiču?

Ob koncu leta je bilo vplačana na območju tržiške občine zveznega davka na dobiček, dela dobička za ljudski odbor, obresti na osnovna in obratna sredstva, prometnega davka in zemljarine v višini 2.990 milijonov dinarjev. Kot kaže ta številka je bilo vplačanega za 464 milijonov dinarjev več, kot pa je bilo planirano.

Zadruga in zasebniki so razen tega vplačali 12.837.000 dinarjev prometnega davka. Kmetje so plačali 8.213.000 dohodnine in razen tega še 1.524.000 doklad, kar je še vedno precej manj kot so

vplačali leta 1953, dasiravno so se dohodki kmetovalcev od tega leta do danes znatno povečali.

Ostali zasebniki so plačali 21.134.000 dohodnine in 1.099.000 doklad.

ZDRAVSTVO IN NJIHOVI PROBLEMI

V Tržiču je zdravstveni dom z dvema zdravnikoma, dvema dentistoma, medicinsko sestro, tremi bolničarkami in štirimi babicami.

Lani so tržiške ambulante opravile obsežno delo, saj beležijo skoraj 42.000 kliničnih pregledov, nad 5000 injekcij, nad 6000 preobvezovanj in 1378 laboratorijskih pregledov ter 315 manjših operacij.

Občinski odbor je ugotovil, da Tržič nujno potrebuje splošno ambulanto in laboratorij. Zelo potreben bi bil tudi rentgen-ski aparat. Upatj je, da bo slednji že letos nabavljen.

IZDATKI, KI GREDO V MILIJONE

Lani so v Tržiču izdali za prosveto in kulturo 21.302.850 dinarjev, za socialno zdravstvo zaščito 15.021.985 dinarjev, za zdravstvo 3.413.189 dinarjev, za državno upravo 22.133.333 dinarje, za garancije pri najetu posojil podjetjem 1.002.100 dinarjev ter za obvezno proračunsko rezervo 846.979 dinarjev.

Za investicije je občina lani izdala 15.941.000 dinarjev, ki so bili uporabljeni za načrte, za popravilo vrtnarije, za kanalizacijo v Križah, za transformatorski postaji v Ravnah in Bistrici, za stroje itd.

Zlasti je treba omeniti skrb ObLO Tržič za stanovanjsko gradnjo, za kar je bilo izdane skupno 18.305.000 dinarjev.

J. V.

Živahne razprave in dokaj dobra udeležba

(Nadaljevanje s 1. strani)
Vpliv na vzgojo mladine pa ima seveda dom. Vendar nekateri starši prepučajo mladino samo sebi in slabim vplivom ulice.

Občni zbori so dokazali, da naši ljudje novo gospodarsko politiko razumejo in odobravajo. Razumljivo pa je, da so bili nekateri nergači, ki jim ni bila všeč davčna politika ali kaj drugega. Po večini pa so bili taki izpadli samo rezultat nepoznavanja predpisov, razen če ni šlo za posamezne sfanatizirane klerikalne elemente.

Ko je dajal splošno oceno letošnjih občnih zborov, je tovariš Košir dejal: letošnji zbori so pokazali veliko večji interes članov SZDL za delo organizacije. Razprave so bile živahne. Govorilo se je o vseh perečih vprašanjih, ki zanimajo danes našo celotno družbo. Predvsem delavci so izredno dobro obiskali občne zbornice, medtem ko kmetje v nekaterih krajih niso prišli v polnem številu, v Čirčičah pa sploh ni bilo nobenega na zboru.

Pred dnevom mladinskih delovnih brigad

Tržičani so napovedali tekmovanje

Pri občinskem komiteju LMS v Tržiču je bil formiran poseben štab, ki ga vodi tovariš Hadjamerović Hasim, večkratni udeleženec mladinskih delovnih akcij in komandant kranjske brigade na progji Doboj-Banja Luka. Iz programa je razvidno, da bodo na predvečer 1. aprila organizirali svečano akademijo, naslednji dan bodo imeli zbor brigadirjev in ostale mladine in bodo šli skupno na udarniško delo. Popoldne bo otvoritev mladinskega doma, na katerem bodo odkrili tudi spominsko ploščo. Ves teden bodo za delavsko, kmečko in šolsko mladino predvajali različne filme z mladinskih delovnih akcij, na šolah pa bodo brigadirji govorili mladini o svojih doživetjih, delovnih uspehih in ostalih zanimivostih s proge.

Udeležence mladinskih delovnih akcij bo sprejel predsednik Občinskega ljudskega odbora in sekretar Občinskega komiteja ZKS Tržič. Med tednom bo še vrsta drugih prireditvev, zlasti v osnovnih organizacijah LM. V tem času bodo namreč brigadirji obiskali starše tistih mladincev in mladink, ki so bili večkrat na delovnih akcijah, se z njimi razgovarjali in jim povedali, da je bil to za mlade pomemben korak v življenju, čeprav starši svojih sinov in hčera niso vedno radi pustili v mladinske delovne brigade. Obiskali bodo tudi starše mladinke, ki je na progji izgubila svoje življenje in ji bodo odkrili spominsko ploščo. Za zaključek praznovanja bodo organizirali mladinsko veselje za vso mladino v občini.

Program Tržičanov je izredno dober in popoln, saj bodo večino mladine aktivizirali v pripravah za praznovanje. Omenimo naj še to, da je občinski komitej LMS v Tržiču napovedal tekmovanje vsem ostalim občinam na Gorenjskem v tem, kdo bo najbolj svečano in množično proslavil dan mladinskih delovnih brigad.

Nakeljska mladina v pripravah za 10. obletnico mladinskih delovnih brigad

V pripravah na zgodovinski praznik je mladina v Naklem zelo delavna, saj bodo v tem času izvolili nov odbor, ki bo na vsi omogočil uspešnejše delo in obenem utrdil zvezo med šolsko, delavsko in kmečko mladino.

Ravno tako bo novi odbor s pomočjo ostalih organizacij skrbel za politično in ideološko vzgojo ter usposabljal mlade kadre v našem zadrudištvu. Važne naloge, ki jih čakajo v tekočem letu, bodo z dobro voljo mladine in pravilno organizacijo uspešno opravljene. Z marljivim delom bodo mladinci marsikaj dosegli in dali pobudo ostalim aktivom LM na Gorenjskem.

V počastitev 10. obletnice mladinskih delovnih brigad bodo uprizarili mladinsko igro »Princeska in Pastirček«, 7. aprila pa bodo za zaključek praznika mladinskih delovnih brigad organizirali proslavo. J. P.

Pionirji varčujejo

Knjižne nagrade za najboljše

Pred nekaj leti je NB ob podpori učiteljskega osnovevala tudi na šolah hranilne blagajne. Uvedba dijaškega varčevanja ima predvsem vzgojni namen. Mladi vlagatelji navadno nimajo naloženih velikih zneskov in za tem tudi banka ne stremi. Važno je, da dobi mladina do denarja pravičen odnos, da se nauči ceniti in spoštovati vsak dinar posebej. Taki učenci rastejo v varčne, poštene in skrbne državljanke, ki bodo znali upravljati tudi z družbenim premoženjem.

Velik uspeh so v tem oziru dosegle nekatere šole v kranjskem okraju. Najboljše so v zadnjih dneh obiskali uslužbenec Narodne banke v Kranju. Voditelj hranilnih blagajn in učencem, ki so prihranke najbolj pridno zbirali, so podarili lepe knjižne nagrade.

Na prvem mestu je Osnovna šola Primskovo s 173 vlagatelji. V banki imajo naloženih 223.000 dinarjev. Velike uspehe v varčevanju je dosegla tudi Osnovna šola Predoslje. Prihranke vplaga 270 učencev, skupna vsota pa znaša 183.000 dinarjev. Upravitelj in vodja hranilne blagajne tovariš Miklavc je dejal: »Ti prihranki so vaš ponos, naš ponos in ponos naše domovine.« Redka je namreč šola, kjer 90% učencev nalaga v hranilno blagajno. Tudi Osnovna šola Senčur ima veliko vlagateljev in bi jo po vrstnem redu postavili na tretje me-

sto. Sledijo Osnovna šola Smednik, Nižja gimnazija Cerklje, Osnovna šola Voklo, Nižja gimnazija in osnovna šola Predvor itd. 18 dijaških hranilnih blagajn ima trenutno naloženih v banki že 800.000 dinarjev, kar ni več majhna vsota. Prav bi bilo, da uvedejo varčevanje vse šole na Gorenjskem.

Bralci nam pišejo

Puritanizem hišnega reda v „Samskem domu“ na Jesenicah

V »Samskem domu« na Jesenicah, kjer stanujejo delavci jeseniške železarnice, so prepovedani ženski obiski. Delavca na njegovem stanovanju ne sme obiskati ne mati niti žena, sestra ali dekle. To oskrošno in puritansko pravilo neprijetno spominja na klerikalne metode. V drugih krajih (n. pr. v Delavskem domu v Ljubljani) za stanovalce samskih domov ne veljajo taka pravila. Tudi študentje v Studentskem naselju v Ljubljani imajo pravico sprejemati kakršnekoli obiske v času od 6. ure zjutraj do 22. ure zvečer. Čemu tega ne bi smeli delavci? Večina delavcev, ki stanujejo v samskem domu na

Premalo skrbi za varnost potnikov

Preko mostu v vasi Trebija v Poljanski dolini vozijo prevozna sredstva vseh vrst, čeprav je

dovoljena obremenitev samo 4 tone. Isto se dogaja v Zireh, kjer je za most predpisana največ 3 tonska obremenitev. V ilustraciji naj navedemo, da tehta prazen avtobus 6500 kg, torej si lahko predstavljamo, kakšna nevarnost preti potnikom, ki se vsak dan vozijo čez omenjena mostova. Na eni strani je tu treba obsoditi brezvestnost voznikov, ki položaj dobro poznajo, na drugi strani pa nosijo za to precejšen del odgovornosti pristojni cestni organi. Nekaj bodo moralj ukreniti: zapreti cesto za teška vozila ali pa popraviti mostove. Popravilo mostov se prav gotovo izplača, kajti če se zgodi nesreča, bo škoda nedvomno dosti večja. Kdo jo bo povrnil? Oškodovana bo predvsem družba, zato res nima smisla igrati se z življenjem potnikov.

Nič boljše ni stanje v Selški dolini. V Praprotnem sta dva mostova z dovoljeno obremenitvijo 6 ton, v Gorenji vasi pa eden prav tak. Tudi te bo treba čimprej usposobiti za težji promet. J.

Tudi železničarji se učijo

Strokovnemu usposabljanju naših železničarjev širom države so se pridružili tudi uslužbenec JDZ v severozahodnem kotu Gorenjske. Šolski odbor na železniški postaji Jesenice je organiziral za svoje uslužbence tečaj nemškega in francoskega jezika ter večerno gimnazijo.

Večerno gimnazijo poseča 30 članov trikrat tedensko. V mesecu juniju bodo opravili privatne izpite za prvi razred gimnazije. V nadaljnjih semestrih nameravajo končati 4 razrede gimnazije z malo maturo. Tečaja za nemščino in francoščino pa poseča 70 uslužbenecv.

Ker so Jeseniške tranzitna postaja in razen tovornega prometa pasira dnevno, posebno v sezonskem času, več mednarodnih potniških vlakov, je hvale vredna iniciativa za učenje tujih jezikov. Vsaj pasivno znanje bo železniškim uslužbencem veliko koristilo. Zanimanje med njimi je zelo veliko, saj prihajajo tečajniki iz Kranja, Bohinja in Planice. Sredstva so zagotovljena iz centralnega fonda JDZ.

Razen prof. Terseglavove in prof. Pračiča, ki predavata nemščino in francoščino, sodeluje na tečajih več profesorjev z jeseniške gimnazije. Pri izvedbi tečajev ima nedvomno velike zasluge ravnatelj prof. Azbe, ki je s svojim razumevanjem železničarjem veliko pripomogel.

Tečajji so v šolski sobi novozgrajenega postajnega poslopja na Jesenicah. Ta moderna učilnica lahko sprejme 72 učencev.

Te dni po svetu

Ta teden se je zvedelo, da je na tajni seji XX. kongresa Komunistične partije Sovjetske zveze generalni sekretar Hruščov govoril o negativnih posledicah absolutistične vladavine. Razkril je najtemnejše strani Stalinove osebe, politike in njegovih »zaslug«. V tem govoru je pokazal na Stalinovo negativno vlogo v maličeni revolucije, njegove fantastične posege v leninsko socialistično demokracijo, njegove obilne usodne napake kot politika in vojskovodje, ki so stale deželo tisočehrib in tisočehrib življenj in izgube ogromnega nacionalnega bogastva. Predvsem pa se je zadržal na brutalnem terorju Stalina, ki se pri tem ni izogibal niti najnemoralnejših metod. Hruščov je povedal, da je bila obtožba proti nekdanjemu vodstvu Rdeče Armade neresnična in izmišljena, da so bili veliki procesi inscenirani. Nadalje je govoril o tem, da večkrat niti člani Politburoja niso vedeli, kaj se dogaja, da je o vsem odločal Stalin osebno itd.

S tem govorom je bil najodločnejše ovržen Stalinov kult, ki je dolga leta kraljeval nad milijoni zapornikov, deportirancev in masakriranih, in pričelo se je temeljito čistiti deželo vse te kriminalne navlake. Tako je zadnji vrhovni zbor sovjetskih političnih voditeljev postavil določene dovoljne osnove za stike in enakopravno sodelovanje med različni socialističnimi in naprednimi gibanji.

Rezultati tega kongresa so močno odjeknili po vsem svetu. Vsi komentariji poudarjajo, da je dana perspektiva za zboljšanje odnosov med doslej na bloke razdeljenimi državami.

Precejšen napredek je bil v tem tednu dosežen tudi v francosko-severnoafriških odnosih. S podpisom pogodbe o neodvisnosti Tunizije, ki je bila v torek podpisana v Parizu, je Francija

uredila svoje odnose že z drugimi severnoafriškimi protektorati. Pred dobrim tednom je priznala neodvisnost Maroku. Vse to kaže, da je prevladovalo mnenje, da z orožjem ni mogoče urediti medsebojnih odnosov in je pač treba priznati odvisnim narodom njihovo samostojnost.

V tem smislu je zelo značilen osnutek zakona o pooblastilih vladi za uveljavljanje splošne reforme v deželah Francoske unije, ki ga je vlada predložila v odobritev poslanski zbornici. Po tem osnutku naj bi opustili dosedanje politiko asimilacije kakih 30 milijonov prebivalcev 15 prekomorskih dežel in prepustili domačemu prebivalstvu opravljanje znatnega dela krajevnih poslov.

V ponedeljek je začel zasediti v Londonu ožji odbor razorožitvene komisije OZN. Zasedanja odbora so tajna in se doslej ni moglo zvedeti za podrobnosti, o katerih so na prvih dveh sejah razpravljali. Zvedelo se je le, da je francoski delegat Jules Moch obrazložil francosko-britanski predlog o razorožitvi. Spričo izboljšane mednarodnega položaja pričakujejo, da bo londonski sestanek vendarle rodil določene konkretne rezultate.

Te dni so se z nova poslabšali indijsko-pakistanski odnosi zaradi Kašmira. Po zadnjih vesteh je prišlo v noči od torika na sredo celo do obmejnih incidentov, ki so se raztegnili na kakih 15 km dolgo področje. V zvezi s temi incidenti je indijski predsednik Nehru izjavil v parlamentu, da bo indijska vlada ukrenila vse potrebno za zaščito indijskega ozemlja. Ob neki drugi priliki pa je indijski ministrijski predsednik obdoločil za to stanje vojaški pakt z jugovzhodno Azijo (SEATO), ki po njegovem mnenju daje potuho Pakistanu — kot članu tega pakta — pri njegovih akcijah.

Jesenicah, je starih nad 25 let in njihovo ponašanje je dostojno. Res je čuden ta red, če žene poročenih delavcev nimajo vstopa v njihovo stanovanje. Naj navedemo samo en primer. Eden od teh delavcev, ki že nekaj let potrpežljivo čaka na družinsko stanovanje, ima svojo ženo v Splitu. Kadar ga ta pride obiskat, je ne sme sprejeti. Ni čudno, da se delavci nad takim hišnim redom zgražajo. Do sedaj še niso uspeli spremeniti pravil. Nekateri so se odločili, da se bodo pritožili na Izvršni svet. Ali je to potrebno? Če so se delavci v upravljanju tovarn izkazali vredne zaupanja, potem jim vendar ne sme nihče kratiti pravice do upravljanja doma, v katerem stanujejo. V zmoti so tisti, ki mislijo, da bi v domu zavladal moralni razvrat, če delavcev v tem pogledu ne bi držali na »vajetih«. Delavci so upravičeno užaljeni, ker kažejo ta pravila toliko nezaupanja do njihovega ponašanja.

Janex Jerovšek, Jesenice

Dopisujte v

„Glas Gorenjske“

Kurirjem TV stanic in ostalim udeležencem NOB

Na zboru kurirjev TV stanic, lani meseca julija v Ivančni gorici pri Stični, so bile dane tudi pobude za zbiranje gradiva o nastanku in razvoju kurirskih poti v Sloveniji. Da bi se ta zamisel uresničila, se je pri Glavnem zboru ZB v Ljubljani osnovval odbor z nalogo, da vse to obširno gradivo zbere in uredi in ga končno tudi izda kot zbornik, ki bi v polni meri prikazal pomembnost kurirske organizacije in specifične pogoje, v katerih je nastajala in živel.

Zastavljena naloga nikakor ni lahka. Kurirji so delovali po vsem slovenskem ozemlju od Benečije do Istre, do Kočevskega, Prekmurja in Rožne doline okraj Karavank. Čeprav trdna organizacijska celota, se niso nikoli sešli in skoraj nihče od njih ni imel možnosti, da bi spoznal delo svojih tovarišev in drugem koncu Slovenije, kaj šele, da bi poznal delo vseh 140 kurirskih stanic, kolikor jih je bilo v Sloveniji konec leta 1944.

Težave, ki izhajajo iz navedenih dejstev, so očitne. Vsak od kurirjev pozna le majhen del

velike kurirske organizacije. Da bomo uspeli ustvariti res pravo podobno tega, kar so delali in doživeli kurirji, je potrebno sodelovanje prav vsakega od njih. Kakšno naj bo to sodelovanje? Mnogi od preživelih kurirjev hranijo doma fotografije iz vojnih let, dnevnike, pisma, prepustnice in podobne dokumente ali material. Prav bi bilo, da dajejo te stvari na razpolago za zbornik ter jih tako obvarujejo pred pozabljenjem in postopnim uničenjem. Če se kdo le ne more ločiti od teh predmetov, naj stori vsaj to, da obvesti odbor, kaj ima, in bi lahko po potrebi fotografiral na domu.

Mnogo doživetij, bojev, trpljenja, junaštva in požrtvovalnosti pa je shranjenega tudi v spominu bivših kurirjev. Potrebno je samo nekoliko dobre volje, malo pobrskati po spominu in zapisati tisto, kar je ostalo. Vsak podatek, vsak dogodek je lahko dragocen. Mnogi se ne spominjajo samo skopih podatkov ali posameznega doživetja, spominjajo se doživetij, ki bi jih lahko bilo za celo povest. Nekateri, zlasti

funkcionarji se še spominjajo organizacije in razvoja posameznih kurirskih linij ali celo sektorjev. Vse to bi morali napisati in poslati za zbornik.

Kurirji in kurirske poti so bile pomemben del osvobodilne vojske in eden izmed pomembnih pogojev za njen razvoj. Zato se moramo vsi prizadeti potruditi, da izigramo pozabljeno veliko predanost, požrtvovalnost, iznajdljivost in vztrajnost, ki so jih nosili kurirji. Zdaj je prilika, ki se ne bo več ponovila. V zborniku mislimo obravnnavati, seveda kolikor bo omogočilo zbrano gradivo, vsako relejno stanico, vse boje, napade, zasede in podobno, ki so jih njeni kurirji doživeli. Marsikdo se v svoji skromnosti izgovarja, da to ali ono njegovo doživetje ni pomembno. To ni prav. Vsak naj prispeva svoje. Sele ko bo zbran in predelan ves material, bo mogoče določiti pomembnost tega ali onega dogodka. Tudi manjši dogodki so lahko važni, kažejo na vzdušje, na vsakodnevno življenje, na medsebojne odnose in podobno,

kar vse je pri pisanju zbornika prav dragoceno napotilo.

In končno, če bi po nekoliko poizkusih spravili svoje vtise na papir, kdo le obupal, naj sporoči odboru vsaj to, na katerih stanicah je bil, katerih tovarišev se spominja in z nekaj besedami, kaj je doživel.

Vsi ostali pa, ki jim bo pisanje šlo dobro od rok in imajo še svež spomin, naj se na široko razpišejo in svojim spisom po možnosti prilože razne skice poti, bunkerjev in podobno. Mnogo stanic je bilo med vojno uničenih ali pa so menjavala vsaj položaj, mnogo pogumnih kurirjev je bilo pobitih. Samo v zadnjih osmih mesecih vojne nad stovajset. Sporočite njihova imena in kako so padli. Na ta način se boste oddolžili njihovi žrtvi in spominu na velike preizkušnje, ki smo jih doživeli.

Pri vsakem omenjenem delu lahko uspešno sodelujejo vsi partizani in aktivisti ter vsi ostali, ki jim je kaj znano iz kurirskega življenja in bojev.

Vse svoje prispevke pošljite čimprej na Glavni odbor ZB Ljubljana, Erjavčeva ulica, pod oznako »KURIR«.

Odbor za izdajo kurirskega zbornika!

Obsežno delo finančne inšpekcije

Lani je finančna inšpekcija opravila 233 pregledov

ORGANIZACIJA IN KADRI

Do združitve kranjskega in radovljanskega okraja v preteklem letu je delovalo na področju današnjega OLO Kranj skupno 5 finančnih inšpekcij: pri bivšem OLO Kranj — 3 inšpektorji, pri bivšem OLO Radovljica — 2 inšpektorja, pri LOMO Kranj 2 inšpektorja, pri LOMO Tržič — 1 inšpektor in pri LOMO Jesenice — 1 inšpektor, skupno torej 9 inšpektorjev, medtem ko bivši LOMO Škofja Loka finančnega inšpektorja sploh ni imel.

Po formiranju novega okrajnega in občinskih ljudskih odborov pri ObLO niso več predvidene finančne inšpekcije, temveč je pooblaščen uslužbenec iz delovnega področja njihove občine. Zato se je po sistematizaciji znižalo število finančnih inšpektorjev pri novem OLO od prejšnjih 3 na 11 mest.

Okrajna finančna inšpekcija je že predložila Svetu za gospodarstvo pri OLO, da pooblasti določene uslužbence nekaterih občinskih uprav za dohodke za opravljanje inšpekcijskih poslov, brez pooblaščenih inšpektorjev pa bodo za sedaj ostali ObLO Radovljica, Bled, Bohinj, Cerklje, Gorenja vas, Ziri in Zelezniki.

Do nesoglasij v poslovanju FI na področju OLO ni prihajalo. Obstajale pa so določene težave, zlasti glede enotne usmeritve dela, do česar pa ni moglo priti z ozirom na razne naloge, ki so jih prejemale lokalne FI od svojih neposredno nadrejenih organov. Na te težave je odločujoče vplivalo vseskozi nezadostno število finančnih inšpektorjev, zlasti na okraju. Iz tega razloga tudi ni moglo priti do sistematičnega dela, ki je imelo vsaj v določenih obdobjih prav kampanjski značaj.

O problematiki kadrov finančne inšpekcije je bilo že dosti razpravljanih v preteklem letu, vendar se položaj ni izboljšal, ampak celo poslabšal.

Priznanje racionalizatorjem

Na predlog referata za novatorstvo in racionalizacijo je izrekel Upravni odbor železarnice pohvale in priznanja ter priznal denarne nagrade sedmim avtorjem koristno izvedenih predlogov. Francu Gartnerju nagrada v znesku 5214, Pavlu Soberlu 4000, Vinku Ambrožiču in Jožetu Finžgarju 3714 dinarjev, Jožetu Jeklerju 3000, Alojzu Radiju 9522, Stanetu Brataniču in Viljemu Golobu 10.000 ter Lojzetu Tratniku 6279. Skupaj je bilo izplačanih 7 nagrad v višini din 41.720.— Za svoje koristno izvedene predloge pa so prejeli številni avtorji tudi priznanja in pohvale.

Število finančnih inšpektorjev se zdaleč ni zadoščalo nalogam, kaj šele potrebam, tako da tudi ni bilo misliti na sicer nameravano in nujno specializacijo po panogah. Še manj pa je na to misliti po združitvi obeh okrajev, kajti na istem področju je FI izgubila 3 inšpektorje, tako, da se je stanje zmanjšalo od prejšnjih 9 na 6 inšpektorjev in je 3 sistematiziranih delovnih mest ostalo nezasedenih. Kljub prizadevanjem OLO ni še do danes uspelo izpolniti nezasedenih mest.

Na področju novega OLO Kranj je 530 gospodarskih organizacij in 65 finančno samostojnih zavodov, skupno torej 595. V celoti je pred združitvijo na 1 finančnega inšpektorja odpadlo 63 organizacij, po združitvi pa 100, kar daleč presega zmogljivost posameznikov. Pri tem niso upoštevane niti banke, obrati in poslovalnice organizacij s sedežem izven okraja, 11 uprav za dohodke pri ObLO, družbene organizacije (695 po številu), niti stotine zavezancev privatnega sektorja gospodarstva, ki bi praktično morali biti pregledani vsaj enkrat v letu.

NALOGE IN IZVRŠITEV NALOG

V preteklem letu je FI izvršila 233 pregledov (65,7%), 31 izvedenjskih mnenj (4%), 12 gospodarskih analiz (3%), ostali čas pa je odpadel na razno pisarniško delo, konference in podobno (delo FI bivšega OLO Radovljica pri tem ni zajeto).

Redni inšpekcijski pregledi so obstajali v kompleksnih pregledih gospodarskih organizacij, izredni pregledi pa so obravnavali specialna vprašanja. V prvo kategorijo je šteli tudi bilančne preglede, pri katerih so finančni inšpektorji sodelovali kot člani bilančnih komisij. S tem se je bistveno zvišala kvaliteta pregledov, saj so finančni inšpektorji kot čuvarji zakonitosti podajali celo ločena mnenja (Projekt Kranj, BTT Tržič), ki so tudi obveljala. S tem je bilo možno pri vsem pomanjkanju finančnih inšpektorjev zajeti relativno veliko število organizacij in izvesti glede gospodarskih prestopkov ustrezne ukrepe.

Na prošnje drugih organov, pretežno TNZ, Drž. sekretariata za gospodarstvo LRS, Javnega tožilstva in sodišč je bilo izvršenih 24 pregledov, ki so zajemali ugotavljanje, odnosno preverjanje zagrešenih dejanj, kaznivih po kazenskem zakonu (gospodarski kriminal), kontrolo obračunavanja plač in tarifnih pravilnikov, finansiranje investicij, regresov i. dr.

Pri pregledih je bilo ugotovljenih skupno 334 gospodarskih prestopkov, 10 finančnih prekrškov in 11 deliktov po kazenskem zakonu.

Iz tega je razvidno, da je pretežno število napak imelo značaj gospodarskih prestopkov

in to 2/3 po Uredbi o knjigovodstvu. 47 prestopkov je odpadlo na kršitev Uredbe o gospodarstvu z osnovnimi sredstvi, 37 prestopkov na kršitev Uredbe o kreditih, v 21 primerih je bila kršena Uredba o obračunavanju in delitvi dohodka, v ostalih primerih pa so bile kršene določbe drugih uredb kot na primer o trgovanju, o plačah delavcev in uslužbenec, o prometnem davku itd.

Posebno pažnjo je polagala FI na kršitev Uredbe o knjigovodstvu, kajti prav v slabši računovodski evidenci so podani pogoji za ostale vrste gospodarskih prestopkov, v končni liniji pa tudi kriminala, ki ga ob slabi računovodski evidenci sploh ni mogoče, ali le težko odkriti.

Na osnovi izvršenih pregledov in ugotovljenih prestopkov, oziroma kaznivih dejanj, je v preteklem letu prijavila FI skupno 122 gospodarskih organizacij. Od tega 10 kazenskih zadev in 102 za javnega tožilca, 10 organizacij pa je bilo prijavljenih sod-

niku za prekrške zaradi storjenih finančnih prekrškov.

V zvezi z izvršenimi prijavi so sodišča izrekla skupno 10 mesecev zapornih kazni, gospodarske organizacije so bile kaznovane z denarno kaznijo v znesku 1.622.000 din, direktorji podjetja s 66.000 din, računovodje z 91.000 din in ostali z 1000 din.

Povprečna denarna kazen za gospodarsko organizacijo je znašala okoli 44.000 din (najnižja »Radiomehanika« Tržič 3000, najvišja »Iskra« Kranj din 120.000), za direktorja povprečno 2200 din (najnižja »Usnjarna« Zelezniki din 250, najvišja »Iskra« Kranj din 6500) za računovodjo pa povprečno din 2450 (najnižja din 500, najvišja din 8000 pri »Mlinskem podjetju« Škofja Loka).

V zvezi z izrečenimi kaznimi je omeniti, da pritožb z izjemo »Iskre« ni bilo, kar izpričuje točnost in ugotavljanje, dokazovanje in prijavljanje kršitev predpisov.

Ramniško gospodarstvo v ogledalu

V tem letu se bo v občini dvignil fizični obseg proizvodnje za 16%
Kopica novih proizvodov

Vsa gospodarska podjetja in obrati državnega in zadržnega sektorja v občini Kamnik so že izdelala in predložila ljudskemu odboru proizvodne plane za leto 1956. O predlogih je že razpravljala OLO Ljubljana, v teh dneh pa bodo o njih ponovno razpravljali proizvajalci sami in pa družbeni organi Občinskega ljudskega odbora, ki bodo lahko

stavila podjetje »Avtopromet«, ki je prisiljeno zavzeti tako stališče zaradi docela iztrošenega prevoznega parka, novih prevoznih sredstev pa si podjetje ne more nabaviti, ker ne dobi potrebnih finančnih sredstev.

Pri tolikšnem dvigu proizvodnje se bo povečala delovna sila le za 7 odstotkov, pri industriji za 10 odstotkov. Očitno je, da

Z nehiigiensko prodajo kruha bo treba prenehati

Okrajni higienski zavod v Kranju je svetoval upravniku pekarnice, naj se člani delavskega sveta na prvi seji temeljito pogovorijo o izboljšanju higienske oskrbe prebivalstva s kruhom. Težave, ki jih ima pekarna s premajhnimi delavnicami, dotrajanimi pečni itd., so razumljive, saj se red in čistota v teh prostorih res težko vzdržujeta. Ni pa razumljivo, da so kranjske prodajalne kruha nameščene prav v najslabših lokalih. Ti so premajhni, brez tekoče vode in pomanjkljivo opremljeni. Kruh pa je vendar živilo, ki zahteva pri prometu največ higijene, saj ga pred uživanjem ne moremo oprati ali prekuhati. Zaradi tega so upravni zahteve po nekaterih izboljšavah v zvezi z oskrbo kruha.

V središču mesta bi bilo treba urediti prodajalno kruha po vseh higienskih predpisih. Oseba, ki izdaja kruh, ne sme sprejemati hkrati tudi denarja. Dosedanja skrajno nehiigiensko prakso, ko je prodajalec izdal kruh in sprejemal denar, bo treba brezpogojno opustiti. To

ni samo zdravju nevarno, ampak tudi zelo neukusno in nekulturno. Res je, da manjka papirja za zavijanje kruha, toda pekarnice naj skušajo posnemati mesarsko podjetje v Skofji Loki, ki si je namesto papirja oskrbelo polivinilne vrečke. Take vrečke so za zavijanje živil zelo higienske, ker jih lahko operemo. Higienski ukrepi pri prodaji kruha se bodo poosttrili v vsem okraju. Zato naj pekarnice sporazumno naroče že omenjene vrečke.

Pričakujemo, da se bodo pekarska podjetja resno potrudila za izboljšavo prodaje kruha, da sanitarni inšpekciji ne bo treba več posedeovati s predpisil. Delitev dobička bo prepovedana v vseh tistih pekarnah, ki ne bodo imele higiensko urejenega obrata.

Okr. hig. zavod Kranj

Takšni smo

Šele pred dobrim tednom je Kranj dobil prvo javno telefonsko govornico. Nasproti gimnazije v Parku svobode so monterji Okrajne pošte postavili okusno hišico in pravkar začeli z montiranjem aparata, ko...

Ko so brezvestneži — še preden je sploh začela služiti svojemu namenu — hišico razbili. Pretekli terek zvečer so se v pljani objestnosti obregnili vanje štirje mladinci: Blaž Pavlin in Stane Stare iz Kranja, Slavko Vesel iz Britofa ter Jože Jenko iz Sutne. Sprva so jo poskušali prevrniti, ko pa jim to ni uspelo, je Jože Jenko razbil stekla na vratih.

Dobre tri tedne je tega, ko je naš list pisal, da bi bilo potrebno postaviti javno telefonsko govornico tudi na Zlatem polju. Takrat mi je upravnik Okr. pošte obrazložil, da se pošta zaveda, kako potrebni so javni telefoni in prav zato skuša — kljub velikim stroškom (same aparat stane več sto tisoč dinarjev) — čimbolj razširiti mrežo javnih govornic. Žal, pa se pomena javne telefonske službe pre malo zavedajo ljudje sami. Javna telefonska govornica na kranjski železniški postaji že dalj časa ne dela. Aparat je pokvarjen, ker so nekateri namesto denarja metali vanj vse mogoče železne predmete. Tudi rušenje telefonske hišice v Parku svobode to potrjuje.

Bil sem že po drugih mestih, tudi v »balkanskem« Beogradu. Toda tam so vse javne telefonske govornice — ki jih ni malo — lepo ohranjene. V njih so celo telefonski imeniki (v govorilnici na železniški postaji je bil telefonski imenik samo nekaj dni), svinčniki za beležke itd.

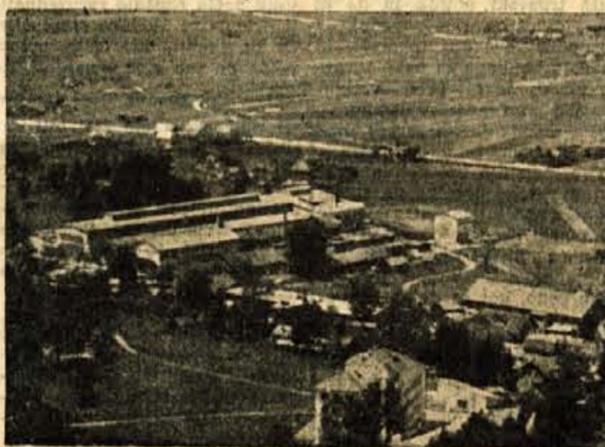
Treba bo še mnogo storiti za prevzgojo naših ljudi. Vcepiti jim bomo morali več državljanске discipline. Šele potem bodo razne javne naprave »varne« pred razbijanjem, čečkanjem, rezljanjem in podobno. Če človek nima odnosa do neke stvari, potem samo dokáže, da te stvari ne potrebuje. Zato je zastoj tarnati, da ni tega ali onega, za kar že vnaprej vemo, da bo jutri razbito.

Na koncu še besedo, dve o naborih. Tudi zgornjemu incidentu je namreč krivo povpijanje ob odhodu k vojakom. Blaž Pavlin in Stane Stare sta odhajala k vojakom in za slovo sta se ga morala — po »lepi« slovenski navadi — seveda v družbi ostalih dveh mladincev, pešeno napisati.

Pri nas je še vedno mnenje, da fant več velja, čim bolj se ga pri naboru napije in čim bolj razgraja. Mar se ne bi dalo te navade nadomestiti s čem kulturnejšim? Alkohol je sam po sebi škoduje mladim ljudem. Še huje pa so posledice pijane nerazsodnosti.

Mladinske organizacije in organizacije SZDL bi morale ob odhodu fantov k vojakom, dati pobudo za organizacijo poslovilnih večerov, saj je povsem prirodno, da se želi človek ob slovesu nekoliko poveseliti. S tem bi mlade ljudi lahko obvarovali pred marsikako neumnostjo.

—Ik.

POGLED NA TOVARNO »TITAN«
Proizvodnja bodo povečali za 30%

še vedno izločili razne rezerve, določil nadaljnje možnosti povečanja kapacitet, dviga storilnosti in predvsem skrajnega varčevanja v materialnih in režijskih stroških.

Ne glede na to pa nam je prvi predlogi nakazujejo prav lepe naloge: fizični obseg proizvodnje se bo v primerjavi z realizacijo v letu 1955 dvignil za 16 odstotkov. Glavni delež pri tem povečanju gre industriji, ki veča obseg proizvodnje kar za 29 odstotkov, kmetijstvo za 3 odstotke, gozdarstvo za 1 odstotek, trgovina za 4 odstotke, gostinstvo za 8 odstotkov in obrt za 4 odstotke. Skladno z omejitvijo investicijskih gradenj znižuje gradbeništvo svojo dejavnost za 12 odstotkov. Neprijetno je dejstvo, da znižuje obseg svojih storitev avtomobilski promet za 11 odstotkov, ki ga pred-

Izobraževalni tečaj v Zgornjem Tuhinju

Skoki vso zimo se v prostorih osnovne šole v Zg. Tuhinju shaja dvakrat tedensko 30 žena in deklet k pouku ročnega dela. Praktično znanje iz pletenja, šivanja in vezenja jim posreduje učiteljica osnovne šole Vida Drogenik.

Tečajnice z veliko pozornostjo sledijo učenju ročnih del, ki jim gre dobro od rok, ob tem pa občudujejo požitrovost tovarniške Drogenikove, ki pozno v noč, s trdno voljo dela in se žrtuje za izobraževanje kmečkih žena in deklet.

Da je pouk zabavnejši, večkrat poskrbi še šolski upravitelj, ki jim bere zanimive odlomke iz sodobne književnosti.

gre prizadevanje podjetij za dvig storilnosti v zadovoljivo smer. Vendar je na mestu ugotovitev, da gre ta predvideni dvig storilnosti v veliki meri v zaslugu novim strojem in smotrnim gradnjam, ki so bile investirane v preteklih letih, zlasti v industriji, in prihajajo do polnega izraza šele v tem letu.

Ker ustvarja 90 odstotkov narodnega dohodka v občini industrija, si oglejmo nekatere karakteristične podrobnosti letošnjega proizvodnega plana prav v tej panogi.

Celotni dohodek industrije se bo povečal za 16,5 odstotkov, kljub precej višjemu odstotku fizičnega vsega proizvodnje. Razlog za ta pojav je dvojen: podjetja bodo imela zaradi novega deviznega režima manjši dohodek iz zunanjetrgovinskih poslov kot doslej, več podjetij pa se je odločilo tudi za znižanje cen, kar je vsekakor hvalevredna odločitev.

Pri družbenih dajetvah se bo zlasti povečala obveznost za prometni davek in sicer za 74%, zaradi povečane proizvodnje v kovinski in tekstilni industriji. Rovečanje plač po tarifnem pravilniku za 13,8% je v primerjavi s predvidenim porastom delovne sile za 10% previsoko in bo nujno podvrženo reviziji.

Ali si že potaval naračunina za Glas Gorenjske

D. CERKVENIK

To ni obrtnikom v čast

Mojstri in obljube

Prejšnji teden sem se ustavil v gostini »Pri Petriču« v Kranju. Sedel sem za mizo, pri kateri je že modrovalo nekaj moških. Kmalu sem postal pozoren, ker so se pogovarjali o zanimivih stvareh. Eden izmed njih je začel pripovedovati tole zgodbo.

Sredi novembra preteklega leta sem se peljal s kolesom iz Kranja proti Primskovem. Ne sreča je hotela, da se mi je poškodovalo kolo, še preden sem prispel do cilja. Kolo sem dal na ramo in ga odnesel k najbližjemu mehaniku Ivanu Raspotu na Primskovem. Vedno nasmejani mojster je kolo rad vzel v popravilo in obljubil, da bo kmalu gotovo.

Res sem se čez teden dni oglašil pri njem. Poškodovane vilice je sicer popravil, toda kolesa nisem mogel dobiti, ker je na vsem lepem manjkal gonilnik. Obrnil sem se na mojstra, naj mi pojasni, kje je gonilnik. Hladnokrvno mi je odgovoril, da ga je posodil nekemu kolegarju. »No, čez nekaj dni pridite, mi je dejal. Prišel sem ob dogovorjenem času, pa gonilnika še ni bilo. Razen tega je zmanjkala tudi dinama, ki je bila pritrjena na kolesu. Skoro bi se že spril z mojstrom, vendar me je pomiril: »Nič hudega! Obrnil se je po delavnici, poklical va-

jenca ter ga vprašal, kje je moja dinama. Vajenec je po kratkem iskanju prinesel in jo pritržil na staro mesto. Z mojstrom sva se ponovno dogovorila za moj tretji obisk. Ko sem se spet oglašil, je bil gonilnik pritrjen na kolesu. Toda, spet je manjkala dinama in še blatnik povrhu.

Mehanikovo početje mi je že začelo presadati. Upravičeno sem se razburil, mojster pa mi je hitro ponudil v zameno staro dinamo motorček. Ker ni bil moj, sem ga odklonil. Mojster je zopet obljubil, da bo kolo čez nekaj dni v redu in da ga bom lahko odpeljal. Za popravilo vilice mi je zaračunal 1350 dinarjev! Vsota je bila velika, vendar sem jo plačal, da bi čimprej prišel spet do svojega kolesa. Oglasil sem se ponovno čez nekaj dni, spet čez teden, toda kolesa še vedno nimam, akoravno je preteklo od tega že pet mesecev.

Pomisli sem, da omenjeni primer ni osamljen. Takih obrtnikov kot je Ivan Raspot, je še mnogo. Ljudem obljubljajo, da bodo prinesene predmete kmalu popravili, vendar se to običajno vleče v neskončnost. V mnogih primerih je treba resno nastopiti, da ti zaupane stvari izgotovijo, ali vsaj vrnejo.

RADO ČARMAN

Od petka do petka

Ta teden smo zabeležili izredno živahno delo raznih odborov Zvezne ljudske skupščine, ki se bo kmalu sestala, da bi sprejela več zakonskih osnutkov, med drugim zlasti predlog družbenega plana za letošnje leto.

Družbeni plan v pretresu

Zaradi tako pomembnega dnevnega reda bodočega zasedanja našega najvišjega predstavniškega organa tudi ni čudno, če so bile razprave v raznih odborih izredno pestre in živahne. Zlasti veliko zanimanje je vzbudila obrazložitev novega zakonskega osnutka o državnih upravi in zveznih upravnih organih, ki ga je podal na seji Odbora za organizacijo oblasti in uprave Zveznega sveta Zvezne ljudske skupščine, podpredsednik izvršnega sveta FLRJ Edvard Kardelj.

S predloženima zakonskima osnutkoma se glede mesta in vloge državne uprave v našem sistemu ne bo nič bistveno spremenilo. S tema osnutkoma bodo samo vnešeni nujni popravki in dopolnitve na področju organizacije in kadrov, ki niso zadostovali, da bi zagotovili popolno kontrolo nad izpolnjevanjem raznih predpisov ter ukrepov predstavniških organov. Te dosedanje pomanjkljivosti se nanašajo zlasti na zvezno upravo in v precejšnji meri na republiške uprave in manj na ljudske odbore.

Državne organe je potrebno dopolniti in jim natanko določiti njihova pooblastila ter medsebojne odnose. Ena izmed nalog novih ukrepov je zlasti tesnejša povezava aparata po vertikalni liniji, da bi v večji meri zagotovili dobro evidenco in medsebojno strokovno pomoč za boljše poslovanje državne uprave. V omenjenih zakonskih osnutkih je prav posebna pozornost posvečena inšpekciji, da bi v večji meri zagotovili kontrolo nad zakonitostjo. Vsi ukrepi so usmerjeni na organizacijsko okrepitev državne uprave, na zagotovitev zakonitosti za vse.

Z novim zakonskim osnutkom so predvidena državna tajništva na tistih področjih zvezne pristojnosti, ki jih terja enotna služba od zgoraj navzdol, ki pa naj bodo v svojih funkcijah samostojna. Nadalje je predlagana upostavitve odborov kot kolektivnih organov, ki bi bili pravzaprav na tisti ravni kot državna tajništva, njihova naloga pa bi bila vskladiti delo več samostojnih državnih organov. Odbore naj bi postavili na tistih področjih, kjer enotno državno tajništvo ne bi moglo osredotočiti vseh poslov iz zvezne pristojnosti. Razen tega so predvidena tudi tajništva Zveznega izvršnega sveta. Zlasti na tistih področjih, kjer je zvezna pristojnost manjšega obsega in kjer je težišče dela na organih družbenega upravljanja ali pa na republikah oz. ljudskih odborih.

Zakon o državnih upravi

Gorenjske bodice

Le redko sanjam. Običajno sem preveč utrujen, ali pa ostanem zvečer popolnoma brez vsake iskrice.

Zadnjič pa se mi je le sanjalo! Same lepe reči. Premetavalno in pozibavalo me je in čutil sem neko sladko ugodje. No... in potem sem se zbudil! Nikjer drugje, kot v osebnem avtomobilu na cesti iz Loke v Staro Loko. Ugotovil sem, da so to rahlo pozibavanje povzročile luknje in kotanje na tej cesti, kjer cestarja verjetno že dolgo ni bilo.

NO, MED TEM rahlim pozibavanjem je šofer v avtomobilu odprl radio. Krasna glasba je bila kot nalašč. V isti sapi sem se spomnil na kranjske akademike, ki so nedavno vabili na glasbeni večer.

Naj živi slovenski pravopis!

KAR SE MI JE včeraj primerilo, je pa že od sile. Stopim na Laborah na avtoobvozi za namenom, da pridem čimprej v Ljubljano. Vstopim zadaj, postavim kovček na prtljžnik in grem sedet na prosti sedež spredaj. Kmalu za tem opazim, da ga sprevodnik postavlja na sedež zraven šoferja. Vprašam, čemu? Odgovoril mi je, da ga je prinesel sem, ker se nihče ni oglašil, da je kovček njegov. Razjezim se in mu odgovorim, da me doslej še nihče ni vprašal, ker se običajno plačuje tovarnilna hkrati z vozovnico. Potolažil me je, da to ni prvi primer in kratkoma sem moral odšteti 40 dinarjev za prevoz praznega kovčka!

Spomnil sem se na tisto lepo geslo: »Znižujemo cene!«

ZRAVEN MENE je sedel tudi

V Ustavi FLRJ je uzakonjeno, da je cerkev ločena od države. Ta stavek dovolj jasno in odločno opredeljuje položaj cerkve pri nas, vendar vse kaže, da se še vedno najdejo duhovniki, ki tega ne morejo ozioroma nočejo razumeti.

Posebno ob nekaterih pridigah se mora človek zamisliti. V Kranju je bil od 25. februarja do 4. marca cerkveni misijon. Pridigali so tudi gostje in v prispodobe govornikov je bila zavita marsikatera politična ost na našo družbeno ureditev.

Duhovnik, ki je pridigal o poslednji sodbi, o minljivosti vsega, je poslušalcem dal razumeti, kako nepomembna je zemeljska sodba. Važna je samo božja sodba in edino pred njo je strah upravičen. Če torej nekdo stori kaznivo dejanje, naj se nikar ne boji sodišča. Posvetna sodba vendar ni nič posebnega. Tako nekako so izzvenele pridigarjeve besede in tako so jih tolmačili tudi poslušalci. Človek se ne hote vpraša, s kakšno pravico si dovolijo cerkveni predstavniki zanikati važno vlogo naših sodišč in s kakšnim namenom tako omalovažujejo njihovo delo.

V pridigi o nezmotljivosti svetega očeta so verniki lahko izvedeli, da je papež dobro poučen med drugim tudi o atomski znanosti, da obvlada politično situacijo vsega sveta, zato je treba vsako njegovo naročilo prek duhovščine sprejeti

neki trgovski potnik in da bi me potolažil, mi je povedal, da pozna stanovanjskega tovariša, ki prodaja bonbone za neko tovarno ter da je bil pred kratkim obsojen na 6 mesecev zapor.

»Pa menda ja ne zaradi prodaje bonbonov?«, ga vprašam. »Ne, ne,« me brž potolaži so sed (trgovske potnike na splošno zelo spoštujem). »Obsojen je bil zaradi prodaje parcel. Te so mu šle namreč bolj v denar, kot pa bonboni. Prijavil je tudi nižjo ceno, kot so dejansko veljale, samo da bi plačal manj davka.«

DA NE BI še mene obdavičili za prejemanje visokih honorarjev, ko pišem te neumne »Bodice«, vas, dragi bralci, najpopolneje pozdravljam in vzkliskam: »Se bo sijalo sonce!«

VAS »BODICAR«

Nekaj paberkov iz misijonskih pridig

Pod krinko apolitičnosti

ti kot nezmotljivo resnico in jo izpolniti. Mar to, z drugimi besedami povedano, ne pomeni, naj bi verniki papežev odklonilen odnos do naše države in družbene ureditve smatrali za vodilo pri svojem ponašanju?!

Tudi zakonski zvezi je bila posvečena posebna pridiga. Duhovnik na prižnici je zatrjeval, da je nerazdružljiv samo tisti zakon, ki ga zveže bog. Civilni zakon potemtakem ni enakreden cerkvenemu. V današnjem času je cerkvenih porok vedno manj, zato so po mnenju pridigarja ločitve toliko pogostejše. Zena naj bo torej možu pokorna, zakonca naj živita že na zemlji v »peklu«, samo da ne gresta narazen. Važen je vendar samo videz! To je tipičen primer oznanjanja dvojne morale, ki smo jo ob takih priložnostih navajajni poslušati.

Nek drug govornik je poudaril, da je vsaka stvar, ki ni sklenjena v sporazumu s cerkvo, že vnaprej obsojena na propad. Os Rim—Berlin se je po njegovem razrušila samo zato, ker je Hitler preganjal duhovščino, ne pa zaradi tega, ker se je fašizmu upri ves svet. Čudno so te razlage in po njih je še marsikaj obsojeno na propad (!).

V tem smislu je zanimiva tudi ugotovitev pridigarja, da je vse minljivo, pri čemer je znal to trditve povedati tako, da je bilo vsakomur očito, komu velja in kaj je tisto, kar naj bi po njegovem prepričanju in željah čimprej minilo.

Človek se vprašuje, čemu toliko tendenčnosti v »verskih« pridigah. Cerkev je vendar ločeno, nepolitično telo. Zavijanje političnih prepričevanj v lepe besede in prispodobe, to vendar ni pošteno. Iz vsega tega lahko sklepamo, da nekaterim duhovnikom skrb za duše vernikov ni najvažnejši cilj, pač pa, da na vsak način skušajo razvednotiti pridobitve ljudske revolucije. Če pa jim to kdo očita, potem začno na vso moč oznanjati, da

»Belshiz« so leta 1811 bili naslednji rudni rovi: rov Johana, Kolerjev rov, Zadnja jama, Stara jama in Suša jama, rov Ernestina in rov — po Polcu — »Nova Skušna na Primasluh«. Na Zelenici je bil Florjanov rov, kjer »se je delala mehka zherna ruda«.

Pri Savskih jamah so proti koncu prejšnjega stoletja delali na treh obzorjih, na Nepomukovem, Valentinovem in Frančiškovem. Razežnost vseh obzorij in dolžin jaskov: pet izvoznih jaskov, sedem zračnih jam, dva dohodna jaska in pet nadkopov, je merilo skupaj nad 7 in pol km. Na Bevsčih in bližnjih Lepenjah so bile po tri vozne in zračne jame, 4 odkopne jame z nad 1,5 km dolžine.

Pri rudnih jamah v Karavankah so imeli prave rudne rove v obzorjih, z rudnimi jaski in preduhi. V rovih so imeli tudi tirne naprave. Na Begunjščici, kjer so kopali predvsem manganovo rudo, so imeli 52 m dolgo tirno napravo. Po njej so vozili rudo do žičnice, ki je bila dolga 1031 m z višinsko razliko 410 m. Rudo so po žičnici vozili v posebnih visečih vozičkih iz železne pločevine.

Rudo na Begunjščici so kopali v višini 1339 m nadmorske višine. Debelina rudnega sloja je znašala od 1 do 4 m. Najdaljši je bil Florjanov rov, ki je s posameznimi obzorji meril okrog 900 m. Izvozní rov je meril skoraj 150 m. Daljši od tega je bil Ferdinandov rov. Preko 80 m je meril Mavricijev rov.

Najnižja mezda rudarja na Begunjščici je znašala 15 krajcarjev na voz rude, najvišja pa 60 krajcarjev. Odrvisna je bila od lege terena.

Manganova ruda na Begunjščici je vsebovala 30 do 35%, pa tudi do 62% mangana. Nižje ležeče rude so bile revnejše. Slična ruda je prišla na dan tudi »na Puklah« pri Javorniku, kjer so kopali manganovo rudo od l. 1804. do 1848.

V rokav javorniških plavžarjev je manganova ruda iz Karavank odigrala v zgodovini metalurških procesov v javorniških plavžih sila važno vlogo. Ko so na Javorniku leta 1872 prvi na svetu iznašli izdelavo ferromangana v plavžih, je predhodnica današnje Železarne Jesenice, Kranjska industrijska družba postala že noč slavnega po vsem svetu. Rudnik mangan-

se preganja vera in da verniki ne smejo svobodno izražati svojih čustev.

Prav z isto pravico, s katero danes taki in podobni pridigarji zastupljajo poštene ljudi, računajoč z njihovo nepoučenostjo in zaostalostjo, lahko mi, napredni ljudje, preprečujemo škodljive posledice teh nazorov. Svoboda veroizpovedi je zagotovljena v Ustavi in nihče

še ni postal »mučenik« zaradi svojega verskega prepričanja. Če pa nekdo to prepričanje izkorišča za uveljavljanje določenega političnega cilja, ki je v nasprotju s socialistično družbeno ureditvijo in hotenjem naših delovnih ljudi, potem zasluži za svoja dejanja le strogo kazen in javno obsodbo kot vsak drug prevratniški element.

Š. sodišča

Kriminalcev ne smemo zagovarjati

V drugem polletju je tovarna športnega orodja »Elan« v Begunjah zaposlila Božidarja Borštinarja kot prodajnega referenta. Službo je Borštinar dobil zaradi poznanstva z direktorjem. Ko se je v svojem delu dobro usidral in čutil, da uživa pri čilih delovnega kolektiva ugoden in zaupanje, se je lotil nepoštenih poslov, čeprav je imel za svoje delo lepe mesečne prejemke. Meseca oktobra in decembra lanskega leta je prodal nekaterim osebam za 13.950 dinarjev raznih športnih potrebščin in zanje tudi sam kasiral denar. Tedaj se mu je porodila drzna misel, da bi prejeto gotovino pridržal zase. Da ne bi računovodstvo podjetja na podlagi dobavnice, ki jih je izstavil za prodano blago, izdalo kupcem računov, je originale izstavljenih dobavnice enostavno uničil. Pozneje je za to dolžil nekatero druge uslužbenca. Tudi iz skladišča je kmalu po nastopu službe vzel več športnih potrebščin za okrog 18.650 dinarjev ter jih brez vednosti kogar koli iz podjetja deloma prodal nekaterim športnikom in drugim osebam, deloma pa tudi podaril. Zase je vzel iz skladišča aktovko in nahrbtnik v skupni vrednosti 8500 dinarjev. Te predmete je tudi obdržal, če ga ne bi skladiščnik večkrat opozoril, naj jih vrne. Na njegovo intervencijo je nahrbtnik in aktovko prinesel nazaj in podjetje mu je obračunalo smešno nizko obrabljeno. S ponoverbami in uničevanjem uradnih listin je oškodoval podjetje za najmanj 41.000 dinarjev.

Čeprav je storil kaznivo dejanje poneverbe in kaznivo dejanje uničevanja uradnih listin, za kar se bo moral tudi zagovarjati pred Okrožnim sodiščem v Ljubljani, je nerazumljiva očetovska skrb direktorja podjetja »Elan«, ki vidi v Borštinarjevem ravnanju samo

nepomemben prekršek. Zaradi tega se ga po njegovem mnenju ne izplača kazensko preganjati. Zadevo bi najraje uredil kar v podjetju s kako milo disciplinsko kaznijo, da bo zadosteno formalnosti. Borštinar se mu namreč zelo smili, ker je svoja dejanja, potem ko so bila razkrita, priznal. Druge izbire pač ni imel in če mu ne bi prišli na sled, mu tako kesanje ni na misel ne bi prišlo. Direktorja je njegovo priznanje tako ganilo, da se je z enim članom delavskega sveta odpeljal na TNZ Kranj, pozneje pa še na javno tožilstvo v Radovljico z intervencijo, naj Borštinarja za tako nepomembno dejanje ne preganjajo kazensko, ker bi to nanj negativno vplivalo. Krivca bi bilo na vsak način treba odstraniti iz podjetja ali pa premestiti na drugo delovno mesto, kjer ne bi imel več priložnosti okoriščati se s tujim premoženjem. Direktor pa se ni mogel odločiti ne za eno ne za drugo.

Nihče ne zagovarja stališča, da mora človek Borštinarjevega kova nositi sramoten žig vse življenje, toda nekaj časa pa naj le čuti, da družba ne gleda ravnodušno na njegovo početje. V kolikor pa se odgovorni ljudje v podjetju »Elan« ne zavedajo, da so za varstvo družbenega premoženja, s katerim upravljajo, posebno odgovorni in nočejo proti tatovom tega premoženja podvzeti potrebnih ukrepov, bi jih morali na to opozoriti sindikalna in partijska organizacija, predvsem pa delavski svet. V takih primerih je treba postopati bolj strogo, pa če gre tudi za direktorjevega prijatelja. Le na ta način bo delovni kolektiv lahko preprečil v svoji sredi delanja, ki v podjetju neposredno vplivajo na gmoten uspeh kolektiva pa tudi na višino zaslužka delavcev in uslužbencev.

Zgodovinsko branje

Železarstvo na Gorenjskem

Slavko Smolej : Železarske Jesenice

Rude v Karavankah, zlasti one od Savskih jam, Bevsčice ter manganova ruda z Begunjščice, so dolga stoletja pomenile važno gospodarsko osnovo v razvoju plavžev in železarstva v jeseniškem železarskem revirju. Nešteto rodov je dvigalo te zaklade iz nedrj Karavank in nešteto plavžarjev jih je topilo v plavžih ter nešteto kovačev kovala v končne izdelke. To so bili temelji, na katerih je slovelo življenje.

Karavanke so ena najstarejših geoloških formacij na Slovenskem. V svoji geološki zgodovini so doživljale nešteto prelomov, nagubanj, preplavljalo jih je morje in z njih zopet otekalo. Ob vsakokratnih prelomih, povzročeni po tektonskih silah, pa sta poleg železa po razpokah prihajala na dan tudi svinec in cink. Tudi te rude so nekoč izkoriščali fužinari Ruardi na Savi.

Kdaj pa so prvič našli železne rude v Karavankah nad Jesenicami, Javornikom, Zirovnico in Begunjami, ni znano. Morda je prastaro rudarjenje v zvezi z najdiščem ajdovskih grobov na Bevsči (hrib nad Mostami), ki jih Valvasor opisuje v dolgi povesti. Morda je v zvezi s prastarim rudarstvom tudi razvalina na ostrem hribu Ajdnina nad Potoki, razvalina gradu Soteske na meji med Potoki in Koroško Belo, o čemer nimamo nobenih zgodovinskih podatkov. Morda pa kaže na prastaro ru-

darstvo v Karavankah konica bronaste sulice, ki so jo našli na Bevsči in jo je leta 1884 še imel shranjeno neki kmet v Vrbi?

Jeklene ali siderit (FeCO₃), najdemo v Karavankah ob nekdanjih zemeljskih prelomih, kamor je prišel kot raztopina toplih vrelecev. Najbolj znana nahajališča jeklenca so bila pri Savskih jamah. Zadnja ruda od

Detajl rudnika manganove rudé na Begunjščici iz leta 1897

Savskih jam je imela 29% železa in 2,8% mangana. Te rude so morali pražiti, da so dobili vrednost 25 do 31% železa in cca. 4,5% mangana. Pripravi železnih rud za topljenje so že

4 v starih časih polagali veliko pažnjo. Jekleno iz Karavank so s praženjem odločili ogljikovo kislino. Pri rudnih jamah so spočetka rudo pražili v grmadah, kasneje pa v posebnih pečeh, ki so jih nazivali »roštanice« ali »gromedice«.

Jeklene, rjavi železovec in manganovo rudo, ki so jih kopali v rudnih jamah na Bevsči, je Vincenc Polc, jamski nadpaznik na Bevsči, v svojem poročilu iz leta 1811 v našem jeziku nazival »zherna sernata ruda«, »zherna napol sreča ruda«, »bela sivo natresena ruda«, »zherna mehka ruda« ter »bela sivo natresena kerhka ruda«, ki

Detajl rudnika manganove rudé na Begunjščici iz leta 1897

se je našla med »zhernim zah šiframs«, med »smuglni špota-stiga vāpeniga kamena« in med »belo rujavkastim inu tudi sivilim sultanom«. V revirju Bevsča (p) Polcu

nove rude na Begunjščici pa je bil v času Avstro-Ogrske tudi eden najpomembnejših v monarhiji, saj je v 80-tih letih preteklega stoletja dal 22% celotne proizvodnje bivše Avstro-Ogrske.

Železno rudo, ki so jo kopali pri Savskih jamah, so potem, ko so zgradili plavže v Jeseniški dolini, vozili kmetje s Planine v dolino. Pred letom 1868, ko še ni bila zgrajena rudarska cesta z Rovt v dolino, so vozili rudo prek Pejc in starih Jesenic, Murove, zadaj za Kosovim gradom. Rudo so prevažali v malih vozičkih, ki zadaj niso imeli koles, temveč so prsto drsali po tleh. Pri vožnji z Rovt na Jesenice niso bile zaposlene samo družine s Planine, pač pa so rudo prevažali k plavžem na Savo tudi vozniki-dinarji z Jesenic, iz Lesc in Kranjske gore. Od neštetihi vozičkov, ki so v dolgih kolonah vsak dan drsli v dolino prek Pejc, je danes na poti, ki vodi prek Pejc na Jesenice, videti globoko v skalnato pot vrezane kolesnice...

Gospodarji fužin v Jeseniški dolini so se v teku stoletij hitro menjavali. Redko se je obdržala katera izmed fužinskih rodbin v polni gospodarski in telesni moči preko treh rodov. Navadno so hitro ubožale, ali pa so se odselile drugam. Na njihova mesta so stopale druge.

Ko so proti koncu 17. stol. začeli fužine na Gorenjskem zaradi razspisnosti lastnikov propadati, so Bucellinijeve fužine prešle v roke Jerneja Garzonija. Od Garzonijev je kupil fužine na Savi Valentin Ruard iz Belgije leta 1766 za 60.000 goldinarjev. Javorniške fužine pa si je pridobil Michelangelo Zois.

Ta je prišel v začetku 18. stol. iz Italije v Ljubljano in tamkaj vstopil v Codellijevo trgovino, ki se je pečala s prodajo železa. Ko je M. A. Zois leta 1777

Takole so vozili ogljarji ogije

umrl, je znašalo premoženje Zoisov skoraj milijon goldinarjev. Razen 11 hiš v Ljubljani in 4 v Trstu, razen Javornika in mnogih drugih posestev, so bili Zois tudi lastniki fužin v Bohinjski Bistrici, v Stari Fužini, kladiv v Mojstrani in fužine v Radovni.

Gospodarske temelje železarstva na Gorenjskem so takrat že začeli izpodjedati cenejši izdelki naprednejše angleške in švedske industrije, ki so se čedalje bolj začeli pojavljati na obalah Sredozemlja in Italije, kamor so dolga stoletja gorenjske fužine podajale svoje jeklene in železne izdelke.

Ali že veste?

Vem, da ste zadnje dni večkrat brali v naših časopisih, pa tudi doma ste se pogovarjali o tem, kako hude čase preživljajo prebivalci majhnega otoka Cipra, ki se nahaja pod upravo Angležev.

Morda pa še ni znano vsem, da leži ta mali otok, ki meri okoli 9282 kvadratnih kilometrov, v vzhodnem predelu Sredozemskega morja, ob obali Male Azije, da je zgodovina Cipra zelo bujna in pestra, saj sega daleč nazaj pred naše štetje, ko so približno 1000 let pred to dobo zasedli otok Heleni, pred njimi pa so bili tod naseljeni Asirci in Perzijci, poznejši gospodarji te zemlje pa so bili še: Rimljani, Bizantinci, Benečani in Turki,

da je zemlja na tem otoku še kar rodovitna in se prebivalstvo povečini peča s poljedelstvom, pridelujejo dobro pšenico in ječmen, goje pa tudi oljko, bombaž, tobak, rožiče in druge rastline, ki uspevajo ob sredozemski obali,

da uspeva na otoku tudi vinska trta je razumljivo, v višjih predelih pa se ljudstvo peča tudi z živinorejo, rede mnogo drobnice in govedi, goje pa tudi osle, mezge in konje,

da je ena petina vse površine otoka Cipra pokrita z gozdovi, kar je v teh predelih tega kosa zemlje redkost,

da prebiva na tem otoku skoraj 500.000 prebivalcev in je izmed teh skoraj 400.000 samih Grkov, ostali prebivalci pa so turškega porekla, ki so se mnogo pozneje naselili na otoku,

da je bil ta otok okupiran leta 1878, angleška kolonija pa je od leta 1925,

da je Ciper pod upravo guvernerja (sedaj je feldmaršal Harding) in 6 svetovalcev, ki pa morajo ubogati guvernerja in so tedaj le slepo orodje kolonizatorjev,

da pa je resnični voditelj prebivalstva na tem otoku pravoslavni nadškof Makarios, ki so

ga pred par dnevi Angleži s tremi njegovimi sodelavci izgnali na Sejšelske otoke, ki leže v Indijskem oceanu,

da pa s tem borba za osvoboditev na otoku ni prenehala in se bo nadaljevala dokler se ne bodo prebivalci otresli tujega jarma in se ne bo Ciper priključil matični zemlji, domovini Grčiji.

da vodi borbo za osvoboditev tajna organizacija EOK, ki šteje komaj dobrih 200 ljudi, vendar je omrežje njenih aktivistov razširjeno po vsem otoku in je vključeno v to organizacijo skoraj vse grško prebivalstvo, zlasti mladina, ki povzroča hude skrbi Angležem, saj čitamo vsak dan o številnih sabotažah, atentatih in napadih na kasarne, policijske stražnice itd.,

da delo te mladine spremljajo vse napredne države, zlasti mladina Jugoslavije, ki dobro razume hrepenenje ciprske mladine, ki se hoče otresti tujega jarma in zaživeti svobodno življenje,

Igrica

Zima jemlje slovo, sneg je porbralo in že je vse oživelo. Največ vpitja je sedaj okoli hiš, pa tudi za vasjo postaja vse živahno. Da vam ne bo dolgčas, zato smo se namenili, da bomo skoraj v vsaki prilogi opisali vam neznano igrico. Vi jo lepo preberite in udahnite ji življenje, pa vam ne bo dolgčas.

Igra: Kokošji rod

Nekoga dolpčite, da bo petelin. Za njim naj se uvrstijo vsi ostali — putke. Vsak mora delati isto, kar bo delal petelin. Petelin zakikirika, zakikirikajo tudi ostali, hodi počasi, razkoračeno, po eni nogi, dirja, se plazi po vseh štirih, pleza čez plot... Moram nehati, da ne bo vaša mamca preveč huda, in da me ne naklesti s kuhalnico, ko bo krpala vaše hlačke...

V majhni vasi, skriti nekeje globoko med gozdovi, je živela mati s tremi sinovi. Pridno so obdelovali skope koščke zemlje, na zimo pa so se sinovi ukvarjali s spravljanjem lesa. Njih življenje je potekalo mirno, zadovoljno in brez hrupa.

Pa se je v ta mir nekega pomladnega dne naselila žalost. Vaščani so hodili sklonjenih glav, pritajeno govorili o hudi nadlegi, ki je zajela mesta in vasi v dolini. Fašistična vojska je razkazovala svojo oboroženo silo, nad mirnim ljudstvom svojo moč.

Ješe so se polnile. Množično so streljali naše ljudi. Cesar niso zmogli fašistični rablji, so opravili njih zvesti pomagači - belogardisti.

Ljudstvo je odhajalo v gozdove, začel se je boj proti okupatorju. Odšli so vsi trije sinovi, mati je ostala sama. Sama je obdelovala zemljo, sama skrbelo za sinove, ki niso bili daleč in jim nosila hrano. Potekali so dnevi, minevali tedni. Mati — starka je garala, je molčala.

Bilo je nekega pomladnega jutra. Tihoto, ki je vladala nad vasjo in gozdovi, so pretrgali kriki in regljanje strojníc, ki so bruhale iz sebe smrt. Partizani, ki so se zadrževali nekeje nad vasjo, so bili obkoljeni. Bili so izdani.

Boj je trajal v pozno popoldne. Mati je trepetala. Mislil ji je pohitela nekam daleč, nazaj v otroška leta njenih galjotov. Pred njo je vstal Matevž, ves veder, nagajiv, poln hudomušnosti in preklepevačnega zdravja. Pa poleg njega Jakec, ves tih in miren, pravo nasprotje Matevžu. In kodrolasi Tomo, ki se je komaj izvil iz pleníc, je nekeje v kotu sesal umazani palec in brbljal nerazumljive besede. In dalje; vstajale so pred njo noči, ko je bedela nad njimi, in dnevi polni samega trdega dela, boja za obstanek, garanja in čakanja, kdaj bodo galjoti dorasli. Galjoti so dora-

sli, se potegnili in ji bili v oporo. Delo je spolzelo iz njenih zgaranih koščenih rok, le za oko je še vodila domačijo. V hiši je bilo polno smeha in radosti.

In prišla je to grdo tako nenadoma. Vsi trije so jo obkolili in naenkrat priznali, da odhajajo. Pomagala jim je pripraviti nahrbtnike. Roke, ki niso bile vavene objemov, so se oklenile tršatih prstov. Vse tri je poljubila na čelo. Odšli so, v njenih obeh ni bilo solza.

Prihajali so posamič, včasih tudi skupaj, ko se je zmrznilo in ji pripovedovali o dogodivščinah, polnih nevarnosti, o življenju v njih taboru, o strahu.

ki ga sejejo med sovražnike, o maščevanju in o svobodi, ki prihaja. Z njimi se je veselila, z njimi prenašala vse tegobe in z njimi čakala.

Predramile so jo iz sanj grobe neznane besede. Nekdo jo je sunil s puškinim kopitom, da se je opotekla v kot. Nato so jo zgrabile trde roke in odvleklo. Ozrla se je na domačijo šele za ovinkom, ko je iz oken švignil prvi plamen. Kolena so ji klecnila, padla je na obraz in njeni togí prsti so se zarili v domačo grudo.

Odjeknil je strel. Na pogorišče so se vrnili sinovi. Mati se ni vrnila.

SPOMIN

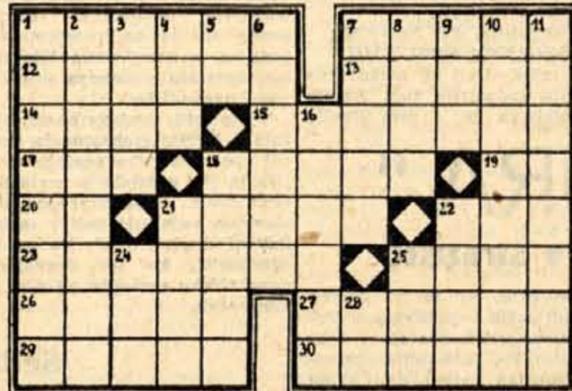
Je kurirka mlada utonila v noč; se bo mar vrnila z jutrom smehljajoč?

Strel v noči tišine je odjeknil v log, v vetru onemel je z zadnjim vzdihom jok.

S srcem prestreljenim sama tam leži; noč prižiga zvezde, zemlja vpilja kri.

Martina Bidovčeva

TRDI OREHI Križanka

Vodoravno: 1. vrsta radijske oddaje, 7. zanikujem, 12. veselje, 13. izbrana družba, 14. del gledališča, 15. angleška bolezen (nepravilna rast kosti v otroški dobi zaradi pomanjkanja vitamina D v telesu), 17. droben, tanek, rahel, nežen, 18. nadležna

žuželka, 19. Ludolfovo število, 20. kemični znak za erbij, tudi nemški osebni zaimek, 21. plesem, 22. tvor, tur, 23. zvezda spremljevalka, luna; telesni

stražnik, 25. sestavni del optičnih instrumentov in fotografskih aparatov, 26. kopna zemlja na morju (množ.), 27. pridenik, vzdevek (tujka, sestavljena iz istih črk kot TEPITE!), 29. oglašam se kakor osel, 30. obširno literarno delo (množ.).

Navpično: 1. učitelj na gimnaziji ali na visoki šoli, 2. brisati napisano, 3. predsednik Velike Britanije, tudi števnik, 4. trapast, neumen, 5. del kolesa, 6. mašine, aparati, naprave, 7. končam, preneham, 8. prebivalec v naši deželi, preden so jo zasedli Rimljani, 9. morski sesalec, 10. nenavaden, neobičajen, 11. drgniti in gnesti telo iz zdravstvenih namenov, 16. kdor se nepoklicno ukvarja s čim prijatelj umetnosti, 18. delam kalno, mešam, 21. naše jadransko pristanišče; tudi večja tekoča voda, 22. vojaška enota, 24. trd, okorel, odrevenel, 25. pritok reke Drine, tudi ime za lepoto, klej, ki pa se ne sme uporabljati, 28. otrolog.

Skrivalnica

Pastir Pepe pase 2 kravici. Toda glej! Ena mu je pobegnila. Pomagajte mu jo najti!

IZ DEDKOVEGA NABIRALNIKA Žrtve okupatorja

Se danes še živo spominjam tragičnega dogodka, ki je pretresel prav vso Skofjo Loko. Pred dvanajstimi leti so namreč Nemci ustrelili za Kamnitnikom 50 talcev.

Na predvečer usodnega dne so Nemci močno zastražili vso Sk. Loko, tako da je bil iz nje izhod nemogoč. Ljudje so s strahom pogledovali skozi okna in obhajala jih je neka žla slutnja. In res, ta noč je bila najstrašnejša za Sk. Loko. V zgodnjih jutranjih urah je skupina gestapovcev in domačih izdajalcev pobrala z domov najboljše očete in sinove, ki so se uprli krutemu okupatorju. Prizanesli niso niti starčkom niti mlajšim.

Močno zastražene so potem odgnali v škofjeloške zapore, odkoder so jih prepeljali v Kranj. Še istega dne so jih prepeljali nazaj v Sk. Loko. Močno vkleknjene so odgnali za Kamnitnik, ne daleč od mesta. Postavili so jih v skupine po deset in okoli 15. ure postrelili. Mrtve so vse pregledali in jim tudi vse porabali. Skoraj gola trupla so potem naložili na kamion in jih prepeljali v Begunje, kjer so pokopani v skupnem grobu. Na Skofjo Loko je legla žalost ter je veselje prinesla šele dobro leto kasneje svoboda.

Zveza borcev je postavila tem žrtvam lep spomenik, v mestu pa, kjer je muzej NOB, je odkrila spominsko ploščo, na kateri so vklesana imena žrtev.

Klobovs Branko, uč. 3. raz. T5

Pri neki hiši je živela črna mucka. Vsi so jo radi imeli in dobro se ji je godilo. Drugega dela ni imela kot to, da se je vse dni igrala z majhnimi psički. Z njimi je jedla, z njimi spala in z njimi tekala in se valjala po dvorišču. In kaj se je zgodilo? Pozabila je po mačje govoriti in se pričula pasje govornice, tako, da je vedno lajala: hov, hov, hov.

Nekoč se je zopet ves dan igrala s kužki in je pozabila, da ni od jutra ničesar jedla. Tako lačna bega po dvorišču in po hiši in ne zna gospodinjji povedati, da jo silno tare glad. No, in ker ni ničesar dobila za svoj želodec, smukne na cesto in prične jokati.

Mimo pride konj in jo vpraša: »Kaj se ti je vendar zgodilo, da tako otožno jočeš?«

Mače mu odgovori: »Zelo rada bi kaj pojedla, pa ne znam gospodinjji povedati, da sem lačna. Pozabila sem po mačje govoriti in v hiši me nihče ne razume.«

»To pa ni tako strašno, se je smehljaj konj. »Tako ti povem, kaj ti je storiti. Pojdi h gospodinjji in ji reci: Hi, hi, hi. Razumela te bo in jesti ti bo dala.«

»Ne, ne! Saj niti ne znam in niti ne smem tako reči. Gospodinja bo mislila, da sem konjiček in bi mi postregla z otavo

in ovsem. Tako krmo jeste vi konjički, me mucke se pa rade sladkamo z mlekom, smetano, meskom in z drugimi dobrimi jedili.« Lepo se zahvali za nasvet in smukne po cesti proti bližnji hiši. Tu sede na prag in prične še otožneje jokati.

Mimo pride krava. »Zakaj jočeš, črni muc?« vpraša krava.

»Zelo sem lačna in pozabila sem, kako naj gospodinjji rečem, naj mi da hrane.«

»Zaradi tega ti pa res ne bo treba umreti. Vrni se domov in reci gospodinjji: mu, mu, mu. Tako ti bo postregla in ti se boš najedla, da nikoli tako.«

»Mu, mu, mu, pravijo kravice in volički, kadar so lačni. Gospodar jim prinese seno in rezance, pa se najedo. Me mačke pa ne jemo niti seno niti rezance in niti po vaše ne znamo mukati. Hvala, da sočustvuješ z menoj, a pomagati mi ne moreš.«

Mucka je šla jokaje dalje in je prišla na polje. Tam sreča ovco.

»Zakaj tako tožiš?« vpraša ovca.

Kako ne bi tožila, ko sem pa strašansko lačna in ne znam prositi za jedila. Naučili so me le: hov, hov, hov, tako pa mačke ne govorijo. Nihče me ne ra-

zume in jaz bom morala od lakote umreti.«

»To je vendar zelo lahko. Jaz rečem samo: »be-be-be, pa že dobim jesti. Pojdi domov in reci tudi tako in gotovo ti kaj dobrega prineso.« »O ne, draga ovčica«, je odgovorila mucka. »Tako mačke ne prosijo za jed. Da rečem tako, bi ljudje mislili, da sem mlada bečka, zaprli bi me med vasa in postregli bi nas tako kot vedno, s suhim listjem. To pa ni hrana za mačji rod.« Po teh besedah je črna mucka nadaljevala pot in je še glasneje tožila. Pot jo pripelje do vrta, kjer se je pasla koza.

Ko koza opazi objokano mucko, takoj vpraša: »Zakaj jočeš, ti lepi mačji črnileček?«

Mače je odgovori: »Zelo sem

ti.«

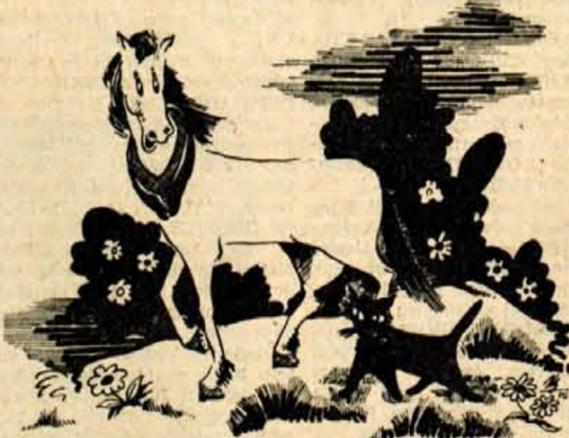
Črna mucka je šla dalje. Med potjo je tako žalostno jokala, da zaradi solza ni ničesar videla, in bi se bila skoraj zalepela v starega prebrisanega mačka.

»Zakaj se pa kisaš?« je strogo vpraša maček.

»Kako ne bi jokala, ko sem pa tako lačna, da komaj stojim. Pozabila sem po mačje govoriti in ne znam gospodinjje prositi za jed,« je odgovorila mucka.

»Oj, ti neumno otroče!« se je smejal maček. »Ti kar pojdi domov in reci gospodinjji: mjau, mjau, mjau — in dobila boš izdatno večerjo!«

»Da, da, tako pravijo mlade in stare mačke,« je radostno vzkliknila mucka. Bežala je do-

lačna in ne vem, kako naj rečem gospodinjji, da me tare glad.« »Tako te naučim« odgovori koza. Ti se lepo vrni domov in prav prijazno reci gospodinjji: Mee, mee, mee. Razumela te bo in jesti ti bo dala.«

»Tako ne bom ničesar opravila. Gospodinja me ne bo razumela, ker tako mačke za jed ne prosijo. Sedaj pa že vidim, da bom morala od gladu umre-

mov, kjer je gospodinjjo prijazno pozdravila: »Mjau, mjau, mjau.«

Čim jo je gospodinja zaslila, je šla v šrambo in ji prinesla veliko skledo sladkega mleka. No in mucka se je pošteno najedla, svoje mačje govornice pa ni nikoli več pozabila.

Narisal Milan Batista, akademski slikar.

PRIPREDIL VILKO KUS

Po dveh porazih - zmaga

Nogometaši kranjskega »Triglava« so odigrali kot priprave za letošnjo prvenstveno tekmo, že tri prijateljske tekme. Prvo tekmo so igrali z Novo Gorico na njenem igrišču in jo izgubili z rezultatom 4:1. Naslednjo nedeljo so gostovali v Solkanu, kjer jih je premagal domači »Branik« z 2:0. Preteklo nedeljo pa so zabeležili prvo zmago nad renomirano enajstoročico rudarjev v Trbovljah, ki so jih premagali z rezultatom 2:1. Po teh tekmah lahko sklepamo, da so se kranjski nogometaši med »mrtvo sezono« kar dobro pripravili. Čeprav so izgubili prvi dve tekm, jim ne moremo tega šteti v slabo, ker so bili na teh dveh tekmah nogometaši prvič na zelenem igrišču. V nedeljo pa bo v Kranju prva nogometna tekma v letošnji sezoni. Nogometaši iz Trbovlj bodo vrnili obisk. Tekma bo na igrišču NK »Triglav« ob 15.30. uri.

Taborjenje v snegu

Taborjenje v snegu je pri nas nekaj novega. V inozemstvu je že precej razširjeno, medtem ko so naši taborniki to šele parkrat poizkusili. Za tako taborjenje je v prvi vrsti potrebna dobra oprema: specialni dvojni šotor in primerna obleka. Letos smo zimski tabor izvedli tudi v Domžalah. Člani roda »Orel« smo v bližini mesta konec februarja postavili zimski tabor. Trije so v njem nekajkrat prenočili. Na razpolago smo imeli zimski šotor »Jalovec«, ki smo ga postavili na zemljo. Okoli smo nametali precej snega. V šotoru smo si pripravili ležišča. Imeti bi morali spalne vreče, kombinirane z ležalno vrečo, vendar smo razpolagali le z ležalnimi blazinami. Pod nje smo dali še papir, ki je tudi dobro izolacijsko sredstvo. Namesto spalnih vreč smo uporabili volnene odevje.

V dneh, ko smo taborili, je bila temperatura zunaj -17 do -20 stop. C. V šotoru pa je ter-

mometer ostal vsehkozi na ničli. Za ogrevanje smo uporabljali tudi svetilke. To prvo zimsko taborjenje nam je dalo mnogo dragocenih izkušenj, ki nam bodo v bodoče koristno služile. V prihodnjem letu bomo skušali to ponoviti. Šotor »Jalovec«, ki so ga izdelali v Ljubljani, se je odlično obnesel.

B. T.

Gibanje prebivalstva V KAMNIKU

Poročili so se: Franc Marinko, parketar in Katarina Narad, kmečka delavka, oba iz Velike Lašne; Lovrenc Hribar, tovarniški delavec iz Hrapreč in Julijana Repanšek, tovarniška delavka iz Mekinj; Karel Rogac, kovaški pomočnik in Marija Mihelič, tovarniška delavka, oba iz Smarce; Janez Golob, tovarniški delavec in Frančiška Brnot, kmečka delavka, oba iz Sp. Palovč; Anton Sršen, mizarški pomočnik iz Klanca in Ana Repnik, tovarniška delavka iz Vrhpolj; Janez Šraj, električar iz Volčjega potoka in Ivana Bizjak, tovarniška delavka iz Markovega.

V KRANJU

Poročili so se: Anton Posedi, mehanik in Majda Bozovičar, frizerka, oba iz Kranja; Janez Sušnik, profesor iz Besnice in Marija Kanižar, medic. sestra iz Kranja.

Nesreče

Miha Bertonec, roj. 1924, umetni kovač, stanujoč Kropa 56, si je poškodoval levo roko.

Stanko Klinar, roj. 1928, stanujoč Planina pod Golico 38, delavec, je pri delu dobil poškodbo na levem komolcu.

Jožica Mestnik, roj. 1933, uslužbenka, stanujoča Kamna gorica 12, je utrpela nalom desne podlehti.

Zivan Dimitrijevič, rojen 1924, delavec iz Radovljice, Gorenjska cesta 31 je utrpel zlom palca desne noge.

Zinka Ažman, roj. 1922, uslužbenka ZJ z Javornika, Kidričeva 33 si je poškodovala desno podleht.

Karl Cop, roj. 1900, delavec ZJ Jesenice, Javorniška pot 4, je utrpel zlom četrtga in petega prsta leve roke.

Rozalija Marčun, roj. 1892, posestnica iz Ljubnega 57, je pri padcu utrpela prelom desne podlehti.

Ana Slamnik, roj. 1899, gosposinja z Jesenic, Industrijska 7, si je zlomila levo podleht.

Nudimo za takojšnjo ali kasnejšo dobavo: CEMENT N 400, á din 15.— za kg, fco naloženo v vagon Anhovo APNO, žgano z drvmi á din 5.10 za kg, fco nakladalna postaja Gorica za dobavo v mesecu marcu

STROPNO TRSTIKO, ročno pleteno, z žico vezano, dobre kvalitete á din 18.50 za m² Naročila za vagnske količine pošljite na »AGENCIJO SLOVENIJA« Kranj, Koroška c. 16, tel. 191.

Kupim 2-4 ha obdelovalne zemlje. — Ponudbe s ceno na upravo lista.

Takoj dam v najem dva lokala za obrt ali trgovino. Naslov v upravi lista.

Prodajam vzdržljiv namizni štedilnik, desni. Naslov: Čebašek, Hraše 54, p. Smlednik.

Vseljivo dvosobno stanovanje v bližnji okolici Kranja prodam. Naslov v upravi lista.

Prodajam gozd ob glavni cesti Tržič-Begunje. — Informacije Belhar Tržič.

Prodajam kimpež. Naslov v upravi lista.

Prodajam pisalni stroj znamke »Adler« starejšega tipa v odličnem stanju, po zelo nizki ceni. Ponudbe na upravo lista pod »ugoden nakup«.

Planinsko društvo Radovljica razpisuje mesto oskrbnika za planinsko postojanko Valvasorjev dom za letošnjo sezono (5 mesecev). Prednost imajo zakonski pari. Prav tako razpisujemo mesto kvalificirane kuharice za Roblekov dom za letošnjo sezono (4 mesece). Ponudbe pošliti do 15. aprila t. l. na gornji naslov.

Kravo rodovniško, ki bo tretjič teletila 7. aprila proda Praprotnik, Prezrenje, Podnart.

Prodajam prenosljiv štedilnik v dobrem stanju. Naslov v upravi lista.

Gledališče PREŠERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ

23. marca ob 20. uri — izven — »VELIKA BESEDA«.
24. marca ob 18. uri — za gimnazijo — in ob 20. uri — izven — William Shakespeare »OTHELLO«. — Gostovanje v Zeleznikih.
Nedelja 25. marca ob 16. uri — izven in za podeželje — Grimm - Skufca: »JANKO IN METKA«.

POPRAVEK

V 22. številki našega lista na 4 strani je bil pod risbo plavža v prvem stolpcu pomanjkljiv podnaslov. Namesto »Načrt plavža za serafine« bi se moralo glasiti »Načrt plavža iz leta 1837, izdelan za Serafino Zois, ki pa na Javorniku ni bil zgrajen«. Nadalje je napaka v 4. stolpcu, spodnji odstavek, ki se začne s polkrepkim tiskom »v Plavžu...«, bi moral biti pravilno napisan takole: »v plavžu pridobljeni grodelj...« Plavž z veliko začetnico pomeni namreč krajevno ime. V drugem stolpcu, 17. vrstica od spodaj navzgor, beri Vordenbergu namesto Vordenbergu.

Uredništvo

POZIV

ZA VLOŽITEV PRIJAV ZA ODMERO IN PLAČILO TAKS ZA LETO 1956

Po uredbi o spremembah in dopolnitvah taksne tarife za kono o taksah (Uradni list FLRJ, št. 6/56 se morajo plačati takse za:

1. Cestna motorna vozila — 2. Vsa vprežna vozila — 3. Delovno živino — 4. Pse — 5. Žganjarske kotle, mlatiline, potočne mlne in mlne na strojni pogon — 6. Hibridno trto.

I.

Takse za cestna motorna vozila morajo plačati tako gospodarske organizacije kot drugi posestniki teh vozil, razen tistih, ki so po uredbi oproščeni plačila.

Zaradi plačila taks za cestna motorna vozila ni treba vlagati posebnih prijav, marveč morajo plačati te takse:

A. Gospodarske organizacije najpozneje do 31. marca 1956 za prvo polletje 1956 in najpozneje do 15. julija 1956 za drugo polletje 1956 pri finančnem organu pristojnega občinskega ljudskega odbora;

B. Drugi posestniki cestnih motornih vozil pa ob registraciji vozila. Tisti, ki so motorno vozilo letos že registrirali, morajo plačati takso v osmih dneh po objavi tega poziva pri finančnem organu pristojnega občinskega ljudskega odbora.

II.

Zaradi odmere taks za vprežna vozila, delovno živino, pse, žganjarske kotle, mlatiline, potočne mlne in mlne na strojni pogon ter hibridno trto morajo vložiti pismeno prijavo:

1. Za vprežna vozila — vsi lastniki oziroma posestniki.
2. Za delovno živino — samo zasebni lastniki.
3. Za pse — vsi posestniki oziroma lastniki.
4. Za žganjarske kotle, mlatiline, potočne mlne in mlne na strojni pogon — samo zasebni lastniki.
5. Za hibridno trto — vsi posestniki vinogradov, ne glede na to, ali so vinogradi zasebna ali družbena last.

Prijave je treba vložiti najpozneje do 31. marca 1956 in odmerjene takse plačati najpozneje do 30. aprila 1956 pri finančnem organu (upravi za dohodke) tiste občine, v kateri ima podjetje ali obrt svoj sedež, oziroma, v kateri ima lastnik oziroma posestnik živine ali premoženja svoje stalno prebivališče. Za hibridne vinograde je treba vložiti prijave pri finančnem organu tiste občine, v kateri je zemljišče.

III.

Takseni zavezanec, ki ne bo prijavil v tem pozivu navedenih vozil, živine in predmetov, ali ne bo plačal taks v določenem roku, bo moral razen redne taks plačati še kazni, ki znaša 50% redne taks.

Tiskovine za vložitev prijav so na razpolago pri občinskih upravah za dohodke. Uprava za dohodke OLO Kranj, Kranj, 20/3 — 1956.

Š . A . H

Simultanka v Šenčurju

V okviru DPD »Svoboda« Šenčur, je tudi šahovska sekcija, katere člani so zlasti v zimskem času zelo delavni. Tako so letos organizirali večji turnir, ki naj bi pokazal vrstni red šahistov-Šenčurjanov — po njihovi moči. Ko je bil turnir končan, pa so povabili v Šenčur provokatornika Desimirja Bukovca iz Kranja, ki je v pohe delje zvečer odigral s 25 domačimi šahisti simultanko. Igralo bi lahko več Šenčurjanov, vendar ne razpolagajo z večjim številom šahov. Simultanki je prisostvoval predstavnik Šahovskega društva Kranj Srdjan Bavdek, ki je ob otvoritvi priveditve spregovoril nekaj besed o šahu ter povabil vse člane sekcije, da se registrirajo pri

Prvenstvo »Iskre« je končano

V tem tednu je bil končan šahovski turnir za prvenstvo »Iskre« iz Kranja. Na turnirju so smeli sodelovati vsi kategorizirani šahisti, ki so zaposleni v tovarni. Prvo mesto je zanesljivo igror osvojil drugokategorijski Adolf Sagadin z 11 točkami in pol. Njemu sledi: 2. Čopič 9, 3.—4. Hiti in Mršek 8 in pol 5. Krivec, 8, 6. Koren 7 in pol 7.—8. Mezek in Gril 7 itd.

Igor

Turnir na Jesenicah

V soboto 24. marca se bo pričel na Jesenicah velik šahovski turnir, ki bo trajal do 1. aprila. Na turnirju za pokal mesta Jesenic bodo sodelovali mednarodni mojster Stojan Puc, mojster Ivan Lešnik, avstrijski državni reprezentant in peto plasirani na svetovnem mladinskem prvenstvu leta 1955 Krepnhofer, mojstrski kandidati Guzelj, Tomšič, Trampuž, Sicherl, prvokategorijski Štrumbil, Korošek, prof. Kuster, Jan, Misljak ter drugokategorijski ing. Sešek. Igralci se bodo borili za čim boljše mesta vsak dan v dvorani Delavskega doma od 8. do 13. ure in od 16. do 21. ure. Za Jeseničane bo ta turnir posebno doživetje, saj bo to prva prireditve na Jesenicah, na kateri bodo sodelovali številni znani šahisti.

Kaj ima na sporedu Radio Ljubljana

Poročila poslušajte vsak dan ob 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00. Radij. dnevnik ob 19.00 in 22. uri. Oddaja »Zeleli ste — poslušajte« ob nedeljah ob 15.15 in ob delavnikih ob 17.15. ur. Kmetijski nasveti in Kmetijska univerza vsak delavnik ob 12.30. uri.

PETEK, 23. MARCA

7.10 Zabavni zvoki.
11.45 Cicibanom — dober dan! (Franca Kastelic: Kobulčekov palček — Telčeka).
12.00 Slovenske narodne v priredbi Cirila Preglja, pojeta ženski in moški Mariborski komorni zbor p. v. Rajka Sikoška.
14.30 Zanimivosti doma in po svetu.
15.40 Utrinki iz literature — Beno Zupančič: Mrtvo morje (odlomek iz romana).
18.00 Ljudje med seboj.
18.15 15 minut igranja »Štirje fantje«.
20.00 Tedenski zunanje - politični pregled.
20.30 Iz življenja in dela vražjega goslača Niccolaja Paganinija (glasbena oddaja s komentarjem).
21.15 Oddaja o morju in pomorščakih.
22.30 Mednarodna radijska univerza — a) Anton Balant: Rousseau — b) Velike industrije: Cink.

11.45 Pojte z nami, otroci!
13.35 Za prijetno razvedrilo.
14.30 Pionirski kotiček.
14.45 Mladinski zbori pojo.
15.40 Utrinki iz literature — Janez Ovsec: Ljubezenski soneti.
16.00 Koncert po željah.
18.00 Okno v svet.
18.15 Poje Ljubljanski komorni zbor p. v. Milka Škoberneta.
18.30 Jezikovni pogovori.
18.45 Igra kvartet Jožeta Kampeča.
20.00 Veseli večer.

NEDELJA, 25. MARCA

7.35 Veliki zabavni orkestri igranja.
8.00 O športu in športnikih: Armada in šport v tujih deželah.
8.15 »Nedeljski pozdrav« — spored slovenskih narodnih pesmi.
9.00 Otroška predstava: Konjiček Grbavček (ruska pravljica v priredbi Mateja Rodeta).
10.00 Družinski pogovori.
11.00 Oddaja za Beneške Slovence.
12.00 Pogovor s poslušalci.
13.30 Za našo vas.
16.30 Dušan Kralj: Na Gorenjskem je fletno (reportaža).
18.00 Radijska igra — Fred von Hoerschelmann: Timbuktu.
20.00 Večerni operni koncert.
21.00 Kulturni razgledi.

PONEDELJEK, 26. MARCA

11.05 Radijska šola za višjo stopnjo — Dr. Hachfeld: Turki pred Dunajem (zgodovinska slika).

12.40 Koroške narodne v priredbi Pavla Kernjaka poje vokalni kvintet »Anton Neffate«.
13.35 Napevi iz glasbenih revij.
14.05 Radijska šola za višjo stopnjo — Drago Rubin: Nikola Tesla.
15.15 Iz arhiva slovenskih narodnih pesmi.
15.40 Se pomnite tovariši: Junaki v obroču.
18.00 Iz naših kolektivov.
18.15 V. Herbert: Irska rapsodija.
18.45 Ljubljanski komorni zbor poje narodne pesmi v priredbi Milka Škoberneta p. v. avtorja.
20.00 Mladinska oddaja.
20.20 Matija Tome: Stara pravda — izvaja Akademski pevski zbor p. v. Radovana Gobca.

TOREK, 27. MARCA

6.20 Naš jedilnik.
11.45 Cicibanom — dober dan! (2 zgodbi Vida Pečjaka: »Grdi močerad« in »Črvovo maščevanje«).
13.35 Spored simfoničnih skladb — Jules Massenet: Slike iz Alzacije — Victor Herbert: Koncert za čelo in orkester — Matija Bravničar: Kurent.
14.30 Za dom in žene.
14.40 Lahko glasbo izvaja orkester Radia Ljubljana p. v. Uroša Prevorska.
15.40 Utrinki iz literature — Sam Woods: Neznanka iz Seine.
18.00 Zunanje-politični feljton: Šesta sovjetska petletka.
18.30 Sportni tednik.
20.00 Tedenski notranje-politični pregled.
20.10 20 minut slovenskih narodnih pesmi, polk in valčkov.
20.30 Radijska igra — F. G. Lorca: Yerma.

SREDA, 28. MARCA

11.05 Filmske melodije.
11.35 Radijska šola za višjo

stopnjo — Drago Rubin: Nikola Tesla.
12.40 Blaž Arnič: Pesem planin, simfonična pesnitev.
13.35 »Od Triglava do Ohrida« (spored pesmi in plesov narodov Jugoslavije).
14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — Dr. Hachfeld: Turki pred Dunajem, zgodovinska sl.
15.40 Utrinki iz literature — Pablos Royas Paz: Pastirjeva senca.
18.00 Radijska univerza — Vladimir Ribarič: Oceanografska ekspedicija Calypso.
18.30 Modni kotiček.
18.40 Dela slovenskih skladateljev poje Mariborski komorni zbor p. v. Rajka Sikoška.
20.00 Dve enodejanski Giacoma Puccinija: Plašč in Gianni Schichi.

ČETRTEK, 29. MARCA

11.05 Za dom in žene.
11.45 Vasilij Mirk — mladini (Glasbena oddaja za pionirje).
13.35 Spored popularnih orkestralnih skladb.
14.40 Narodne pesmi v priredbi Mateja Hubada in Emila Adamiča poje zbor Glasbene Matice p. v. Cirila Cvetka.
15.40 Utrinki iz literature — Vinko Trinkaus: Zelje.
16.00 Glasbene uganke.
18.00 Domače aktualnosti.
18.30 Družinski pogovori — Dr. Toličič: Mladostnik in socialni odnosi.
18.40 Igra Zabavni orkester Radia Ljubljana p. v. Bojana Adamiča in W. Dumke.
20.00 Kulturni obzornik.
20.15 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — sodelujejo priljubljeni ansambli in solisti.
21.00 Lirični severnjak Sillanpaa.

Šimpanzi uspešno nastopajo v cirkusu

Šimpanz sodi med človeku podobne opice in je precej manjši od gorile. Živi v Srednji Afriki. Po videzu je od vseh opic najbolj podoben človeku. Spodnja ustnica je pri šimpanzu potegnjena naprej, da laže zgrabi hrano. Šimpanz je temne barve. Rad se giblje po ravnem, to je po tleh. Silno rad in zelo spretno pa se giblje tudi po drevesih, drogovih in vrveh. Zelo lahko ga je naučiti raznih spre-

nosti. To zna človek že nekaj časa izkoriščati v svoj prid. Tako je šimpanze možno videti v različnih cirkusih in podobno. Na silki vidite štiri šimpanze med nastopom v nekem londonskem cirkusu. Njihovo udarjanje na različne jazz-instrumente je zelo zabavno. Pravijo, da šimpanzi kažejo posebno zanimanje in smisel za ritmično glasbo.

Leta 2000 bo na svetu 7 milijard ljudi

Za smeh
in kratek čas

Statističarji so izračunali, da bo človeštvo okrog leta 2000 naraslo na 7 milijard ljudi. Tudi nestrokovnjak bo uganil, da naša dobra zemlja teh množic ne bo mogla prehraniti, ne samo zaradi nezadostnih površin plodne zemlje, temveč tudi zaradi njene izčrpanosti.

Ze nekaj desetletij se znanost ukvarja s poizkusi, ki naj bi človeštvu omogočili umetno fotosintezo, to je sintetično proizvodnjo hranilnih snovi. Če bi bilo možno v tovarnah ponoviti to, kar »znajo« zeleni rastline, potem bi se človeštvo za vedno znebil vseh skrbi kmečkega dela; zemlja, rodovitnost, gnoj, dež, toča itd., vse to ne bi vzbujalo več človeškega zanimanja. Poizkusi pa verjetno še zelo dolgo ne bodo pripeljali do praktičnih zaključkov, zato so si biologi in znanstveniki v prehrani ogledali prehranjevalne rastline, ki fotosintetični postopek izpolnjujejo v neki plemeniti kulturi, to je, da razen sončne svetlobe nimajo kakih posebnih zahtev. Ena takih ra-

stlin je alga. Čudovitost te rastline, ki je tako neznatna, da jih spravimo kar cel tisoč na konico šivanke, je njena izredna skromnost. Alge ne potrebujejo ničesar drugega za življenje kot vodo, zrak in svetlobo. Alge rastejo povsod: v jezerih, oceanih, mlakah, celo v najnerodovitejših predelih. Prav tako je tudi njihova rodovitnost. Alge se množijo s preprosto delitvijo celic, zato ni meja za njihovo razmnoževanje in tudi nobenih posebnih pogojev. Pri algah ne poznamo setve in dozorelosti; skozi vse leto imajo bogato žetev. Alge ne vsebujejo zgolj beljakovin, s katerimi lahko domačijo meso in ribjo prehrano, pač pa tudi vitamine.

Prav zato so naporil strokovnjakov z algami največjega po-

mena za obstoj človeškega rodu na zemlji. Na enem hektarju zemlje lahko pridelamo pet ton alg za prehrano. Vsakdo je ravedoven, kakšen okus imajo alge. Ameriški novinar Bill Davidson, ki je v laboratoriju univerze v Texasu okusil žlico oljnato zelene maže, zatrjuje, da ima okus po kuhanem storžu zelja, morda tudi po cvetači. Sicer pa zatrjujejo strokovnjaki, da je okus zgolj navada. Praktično se sleherni človek prilagodi na kakršen koli okus, zato jih bodo »zabellili« z različnimi okusi za razne narode.

Za sedaj pa ni tako važno vprašanje okusa, pač pa način proizvodnje alg. Čeprav uspevajo alge povsod in ob vsakem času, je vendar potrebno za »povsod« in »ob vsakem času« ustvariti industrijske pogoje. Važno je tudi, da pridelek po najcenejši poti najde potrošnika. Komur je danes še na razpolago kos mesa, tega seveda ne bo zamenjal z algami. Zelo lahko pa je mogoče, da bodo čez sto let tudi najbolj izbirčni ljudje radi segali po algah. Saj bo mogoče iz alg predelovati tudi razne druge prehranske artikle kot n. pr. čokolado. Celo sladoled so že izdelali iz alg, seveda zaenkrat samo še v laboratoriju.

Prosimo, 3 kg od stegna kakoga špekulanta! Pa še nekaj kosti od kakoga koščenega študenta »jubilo«

BREZ BESED

Zanimivo opazovanje

Na otoku Ceylonu je zaščiten prostor za divjačino. Čuvaj tega parka je z visoke skale opazoval dogodek, ki ga je doslej videl samo malo kateri človek: kotenje majhnega slona in vse ceremonije v zvezi s tem dogodkom. Takole opisuje svoje doživljanje:

Kraj kotenja je bil sredi gostega pragozda na mali jasi poleg lagune. Očividno je ta prostor izbrala že prej mati in njenih osem »babice«, ki so ostale okoli nje.

Sredi jase je legla mati postrani. Njene pomočnice so stale okoli nje in jo božale z rilci. Ko se je približal čas kotenja, je postajala mati vedno bolj nemirna. Stalno je vstajala, menjavala prostor, napravila ne-

kaj korakov sem in tja in znova legla. Medtem je izginilo sedem njenih pomočnic v džunglo; pri njej je ostala samo ena. Vendar sta se od časa do časa po dve vračali k materi, jo otipavali in spet odšli.

Porod je bil očividno lahak, saj ni dala mati niti glasu od sebe. Ko je bil mali slonček na svetu, je mati vstala, napravila deset korakov in glasno zatrobila. Na ta klic so prišle samice živahno trobentajoč in so ljubkemale srečno mater.

Potem je mati zopet legla, vseh osem samic pa je obrnilo svojo pozornost na novorojenčka. Ena ga je postavila previdno na noge, druge pa so se sprehajale mimo njega in sušile njegovo zmršeno dlako s tem,

da so s svojimi rilci posipale pesek nanj. To je trajalo nekako pol ure. Medtem se je mali slonov mladič že kar krepko postavil na noge.

Nato je vstala tudi mati, gromko zatrobila in šla s hitrimi koraki proti mladiču. Z rilcem ga je dvignila in odnesla proč od drugih. Previdno se je spustila poleg njega na kolena, da ga je lahko podojila.

Slednjic je mati vznovič zatrobila, dvignila mladiča z rilcem visoko nad svojo glavo in izginila v spremstvu svojih »babice« globoko v džunglo.

NEPRICA KOVANI ODGOVOR

Mali Jack je precej zamikrn in len učenec. Nekega dne je prišel ponovno v šolo brez domače naloge. Učitelj se je zato razjezil in mu med drugim tudi dejal: »Ko je bil George Washington v tvojih letih, je bil najboljši učenec na šoli!«

Učenec pa mu ni ostal dolžan. In ko je bil toliko star kot vi, je bil predsednik Združenih držav Amerike! se je odrezal.

Ali že veste, da...

...elektronski mikroskopji povečajo predmete tudi za 100.000 krat. To pomeni, da povečajo en milimeter dolgega hrošča na dolžino dveh metrov. To ima vsekakor velik pomen za najrazličnejša znanstvena raziskovanja, zlasti mikroskopsko majhnih bacilov in bakterij v zdravstvu, živilstvu in podobno.

...je morski prašiček vrsta glodavca, katerega domovina je Južna Amerika, Čile, Peru in Ekvador. V Evropo so ga v 16. stoletju prinesli Nizozemci. V Ameriki je morski prašiček množična hrana, v Evropi ga redkeje jedo, gojijo ga predvsem kot preizkusno žival v zdravilstvu.

...je morski slon največji plavutonožec, tudi do 5,6 m dolg (samec). Samec tehta do 3000 kilogramov. Telo je vretenaste oblike kot pri tulunu. Zgornja ustnica in nosnice so podaljšane pri samcih v 40 cm dolg rilec. Pokrit je z močno bleščečo dlako, ki je zelo kratka in podobna slonovi. Živi v manjših skupinah v južnem delu Severnega morja, pozimi pa se preseli v toplejše morje.

...smo dobili jablano iz Zapadne Azije, slivo iz Turčije, breskev in hruške iz Kitajske, marelice pa iz Amerike. Domači sta v Evropi le še češnja in vinska trta.

Zanimivosti

VLAK — LETALO

Poročajo, da bo železniška družba »New York Central« uvedla na progi med Chicagom in Detroitom v ZDA nov motorni vlak, ki ga imenujejo vlak - letalo. Na poskusni vožnji je novi vlak potreboval na omenjeni železniški zvezi eno uro manj časa kakor najhitrejši dosedanja vlak.

TELEVIZIJA V ZAHODNI NEMČIJI

Število televizijskih aparatov je v Zahodni Nemčiji v zadnjem času precej poraslo. V začetku lanskega leta je bilo v Zahodni Nemčiji prijavljenih 84.278 televizijskih sprejemnikov, 1. januarja 1956 pa že 283.750.

DVOJNICI

Po naključju sta se pred časom spoznali dve dekleti z istim imenom — Katica Jurkovič. Prva živi v Mandolini pri Šibeniku, druga pa v St. Zedniku v Bački. Pričeli sta si med seboj dopisovati in pri tem ugotovili več podrobnih zanimivosti: obe sta rojeni leta 1937, obe imata brata in sestro enakih let in celo enakih imen (Josip in Marija). — Vsekakor redek pojav.

BIKOBORCI NA VESPAH

V Lizboni v Portugalski so od nedavnega velika atrakcija v areni Campo Pequeno borbe z bikmi, toda ne po starem, temveč po novem načinu: bikoborci nočeje več hoditi — raje se vozijo — na vespah!

DOBER TEK

Ključavničar Milan Džilas iz Bihača lahko po več ur drži v ustih zdrobljene britvice in pri tem neovirano govori. Ta mož britvice tudi je, prav tako še druge železne predmete.

NENAVADEN OGLAS

V nekem Münchenskem časopisu, dnevniku, je bil pred kratkim tale oglas: »Resno dekle, razočarano, z grenkim ljubzenskim izkustvom, išče službo čuvarja krav ali pa — starce!«

Letala in avtomobil

Po raznih časopisih in tudi v predfilmu smo že lahko videli nov tip kombiniranega vozila, ki se da uporabljati kot avtomobil in kot letalo. To vozilo je skonstruiral ameriški inženir Franzler Dougherty iz Sierre Madre. Pravijo, da rabi letalo za pristanek razmeroma zelo kratko progo. Po pristanku pilot odstrani krila z zadnjim delom letala ter odvijne zračni vijak in se lahko z brzino 70 kilometrov na uro odpelje v mesto. Da odstrani zadnji del letala od prednjega in ga tako spremeni v avtomobil, menda potrebuje pilot samo 5 minut. Ko pa uredi vse, kar je pilot imel v mestu opraviti, se zopet odpelje na kraj, kjer je pustil zadnji del svojega vozila in ga spremeni nazaj v letalo, kar traja menda tudi samo 5 minut.

Tip takega vozila vidite tudi na sliki. Vendar doslej teh kom-

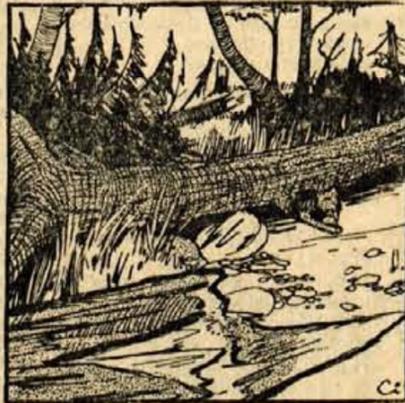
N. G. B. A. Z. S. L. V. K. P. R. I. E. D. L. B. M. L. A. K. A. R. N. A. R. I. S. A. L. C. O. B. L. A. K.

85

Le vsakih pet ali šest let se je zgodilo in tokrat je prišlo. Bil je to Yootin Wetikoo — Vražji veter. Kadar je nastopil, se je zdelo, da so vsi vragi zemlje pobesneli od želje, da bi opustošili svet. Bil je ciklon, ki je prišel od severozapada.

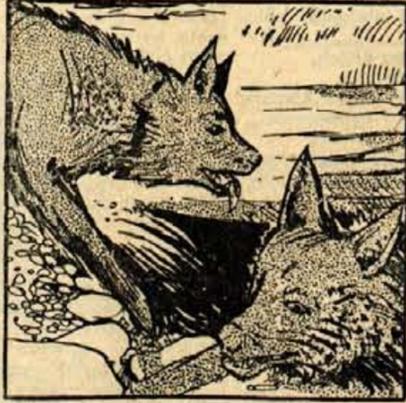
Prvo bučanje orkana je prišlo pod noč. Kresnica se je z mladiči stisnila v svojem brlogu, Blisk pa se je sleknil pred odprtino. Po prvem sunku je sledila mrtvaška tišina.

86

Nato se je začelo pravo divjanje. Na poti, po kateri je prihrumel orkan, so ležala izruvana in polomljena drevesa. Krasne jelke in cedre so ležale izruvane kakor iveri.

Nad Bliskovim zavetjem se je orkan prav posebno izdijval. V udarcih vetra je zaslišal Blisk okrog sebe lomljenje vej in nato se je podrla nanj strahotna teža, ki ga je pritisnila k tlom. Slabih pet korakov stran pa je Kresnično ležišče ostalo nedotaknjeno.

87

Pol ure kasneje je bilo vse mirno, kakor da bi orkana sploh nikdar ne bilo. V prvih trenutkih tega molka je zaslišala Kresnica čudno Bliskovo tožbo.

Zagledala je svojega tovariša pod drevesom, takoj je razumela, da si ne more več pomagati. Njeni možgani so delovali skoraj tako kakor človeški. To noč je ure in ure kopala zemljo, da bi odpodila smrt od svojega tovariša, kajti razumela je, da je smrt blizu; z vse dušo se je posvetila teži nalogi.

88

Ob prvem svitu zore je Kresnica začela premagovati utrujenost. V tem najhujšem trenutku se je pojavila pred njo pešoba človeka in njegove pomoči. Z nagnjenim naporom svojih sil je pretekla Kresnica pet milj, ki so je ločile od kočje Gastona Rougeta in pred vrati kočje je lajnal in praskala, dokler Gaston in Ivana nista skočila iz postelje, da bi videla, kaj pomeni ta hrup. Oba sta presenečena vzkliknila nad tem, kar sta videla. Kresnične noge so puščale krvave sledove na tleh.